

UNIVERSITETI I EVROPËS JUGLINDORE
SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY
УНИВЕРЗИТЕТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА

FAKULTETI I DREJTËSISË
FACULTY OF LAW
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ

ЦИКЛИ I DYTË I STUDIMEVE

TEZA:

**ASPEKTET KRIMINOLOGJIKE DHE
KRIMINALISTIKE TË VJEDHJEVE ME FORCË NË
RM NË PERIUDHËN 2010-2015**

Kandidati:
Berat NEZIRI

Mentori:
Prof. Dr. Jeton SHASIVARI

Shtator 2018

Përmbajtja

HYRJE	4
KAPITULLI I PARË	5
SHQYRTIMET E PËRGJITHSHME TË VJEDHJEVE ME FORCË NË RM	5
1. Kuptimi dhe përkufizimi i kriminalitetit kundër pasurisë.....	5
2. Veçoritë kryesore të kriminalitetit kundër pasurisë.....	6
3. Krimet e vjedhjeve me theks vjedhjet me forcë në RM	8
KAPITULLI I DYTË.....	11
ASPEKTET KRIMINOLOGJIKE TË VJEDHJEVE ME FORCË NË RM.....	11
1. Veçoritë kryesore të kryesve të krimeve të vjedhjeve me forcë në RM	11
2. Etiologjia kriminale e krimit të vjedhjeve me forcë në RM	13
1.3. Kriminaliteti, vështrimi etimologjik-etimologjik i tij	17
2.1. Faktorët objektivë të krimit të vjedhjeve me forcë në RM	19
2.2. Faktorët subjektivë të krimit të vjedhjeve me forcë në RM.....	20
KAPITULLI I TRETË.....	21
ASPEKTET KRIMINALISTIKE TË VJEDHJEVE ME FORCË NË RM.....	21
1. Metodika e zbulimit të kriminalitetit kundër pasurisë në RM	21
2. Kuptimi i vjedhjeve	28
3. Llojet e vjedhjeve.....	32
Vjedhja e energjisë elektrike, ngrohjes ose gazit natyror	32
4. Vjedhjet me thyerje.....	38
5. Vjedhja me forcë dhe vjedhja me armë	38
KAPITULLI I KATËRT	40
VJEDHJET ME FORCË NË RM NË PERIUDHËN KOHORE 2010-2015	40
1. Statistikat dhe të dhënat zyrtare për Vjedhjet me forcë në RM për vitet 2010-2015	40
2. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2010.....	55
3. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2011.....	56
4. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2012.....	58
5. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2013.....	58
6. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2014.....	59
7. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2015.....	63
PËRFUNDIMET DHE REKOMANDIMET	644

8. BIBLIOGRAFIA	67
-----------------------	----

HYRJE

Përmes këtij punimi të magjistraturës do të analizohet dhe elaborohet problematika e kriminalitetit kundër pasurisë në Republikën e Maqedonisë dhe masat e duhura për luftimin e tij. Ky hulumtim që do të jetë e orientuar në drejtim të shpjegimit të funksionimit të institucioneve të policisë së Maqedonisë, në aspektin se sa ka arritur të përparoj në aspektin e parandalimit të këtij lloj fenomeni i cili vërehet cod dit e më shumë në shoqëri për të kontrolluar vjedhjet në të cilat hasim, e që janë të paligjshme dhe që paraqesin rrezik për shoqërinë dhe zhvillimin e mirëfilltë të saj.

Problematikën kyçe gjatë elaborimit të kësaj teme do të hasim në mes të bashkëpunimit me institucionet e këtij shteti të cilët edhe pse tregohen transparente, ato kur nuk mund të tregojn shifrat e sakta që d.m.th. se këtu ka edhe raste të cilat nuk paraqiten në polici dhe në të cilat raste është edhe ndikimi i faktorëve të tjerë të cilët kan ndikuar në mos paraqitjen e rasteve. Këtu, njëkohësisht do të shtjellohet aspekti kriminalistik dhe ai krimiologjik, ndërthurja mes tyre në mënyra të ndryshme që kanë për qëllim sigurinë e vendit dhe bashkëpunimi me organet shtetërore të sigurisë, duke u përpjekur të nxirret në pah funksionimin e metodave të duhura gjatë ushtrimit të detyrës dhe duke krahasuar disa nga pikat dalluese të këtyre lëndëve se si funksionojnë ato në parandalimin dhe luftimin e kriminalitetit kundër pasurisë.

KAPITULLI I PARË

SHQYRTIMET E PËRGJITHSHME TË VJEDHJEVE ME FORCË NË RM

1. Kuptimi dhe përkufizimi i kriminalitetit kundër pasurisë

Me kriminalitet kundër pasurisë, nënkuptohen të gjitha veprimet që cenojnë dhe rrezikojnë pasurinë private dhe shtetërore. Në kodet penale të vendeve të ndryshme numërohen disa vepra penale e krime kundër pasurisë. Autori kroat M. Singer, konstaton se në Kodin Penal Kroat të vitit 1995 përmenden njëzet lloje të veprave penale kundër pasurisë. Si vepra penale më të njohura, gati në të gjitha Kodet Penale bashkëkohore numërohen: vjedhjet e imta, vjedhjet e zakonshme, vjedhjet e rënda, vjedhjet me grabitje, vjedhjet me thyerje, fshehja e tatimeve, plaçkitja, vjedhja e automjeteve, marrja e gjësendeve të huaja, mashtrimi, keqpërdorimi i besimit, fshehja etj. Shikuar sipas shënimeve statistikore krimet kundër pasurisë gati në të gjitha vendet e botës janë të llojllojshme dhe shumë të shprehura.¹

Krimet kundër pasurisë janë të njohura që nga kohërat më të lashta. Këto krime bëjnë pjesë në kriminalitetin klasik. Mirëpo kjo nuk do të thotë se format e paraqitjes së disa krimeve kundër pasurisë nuk kanë pasur ndryshime dhe se nuk janë lajmëruar forma të reja. Fjala vjen thuhet se me zhvillimin e teknikës, elektronikës, pajimjeve më të reja elektronike e kompjuterike dhe përsosjes së industrisë bashkëkohore e veçmas asaj automobilistike, telefonisë, kompjuterëve dhe teknikës më të re të sofistikuar, është mundësuar që krimet kundër pasurisë të kryhen më shpejt dhe të vështirësohet zbulimi i kryerësve të tyre. Paraqitja e automobilit ka ndikuar në shtimin e një vargu krimesh kundër pasurisë si vjedhjeve, rrëmbimeve, vjedhjeve nëpër shtëpi mallërash, banka dhe vjedhja e vetë automobilave. Pastaj paraqitja e kompjuterëve dhe internetit ka nxitur forma të reja të vjedhjeve që më parë nuk kanë mundur të paramendohen.²

¹Halili, Ragip, Kriminologjia, Prishtin, 2011, fq. 208

²Ibidem, fq. 208

2. Veçoritë kryesore të kriminalitetit kundër pasurisë

Kriminaliteti kundër pasurisë, për nga vëllimi dhe format e paraqitjes zë vendin e parë në shumë shtete, e veçmas në ato të zhvilluara. Të dhënat statistikore mbi ecuritë e krimit në tërë botën, tregojnë se numri i paraqitur, numri i akuzuar dhe numri i gjykuar i personave për këto krime është shumë më i madh se për disa lloje tjera të krimeve. Të dhënat e tilla në disa shtete të zhvilluara si: Anglia, SHBA, Gjermania etj, tregojnë se këtij kriminaliteti i afrohet vetëm kriminaliteti në trafik ose në komunikacion. Këtë kriminalitet e cilëson pjesëmarrja e lartë në numrin e përgjithshëm të kryerësve dhe krimeve në statistikat kriminale të shumë vendeve. Kjo pjesëmarrje, sipas Singerit, në kriminalitetin e përgjithshëm sillet rreth 60%.³

Sipas konstatimeve në literaturë, edhe përsëritja, respektivisht recidivizmi, është shumë i shprehur. Në këtë drejtim, dallohet një lloj i profesionalizmit dhe specializimit të kryerësve në kryerjen e krimeve të caktuara kundër pasurisë. Për shumë kriminelë dhe delikuentë, marrja me aktivitete kriminale kundër pasurisë paraqet një përcaktim të përhershëm në punën e tyre dhe burim ktyesor të të ardhurave. Në kryerjen e krimeve kundër pasurisë, gjithashtu vërehet një organizim i kryerësve shumë më i madh se sa të rastet e krimeve të tjera. Kësisioji, fiitet për grupe dhe për rrjeta të organizatave regjionale, dhe ndërkombëtare, të cilat mirren në mënyrë profesionale me vjedhje, grabitje, transport dhe shitje nëpër shtetet e ndryshme, si vjedhja e transporti i automobilave dhe shitja e tyre nëpër vende tjera, vjedhja e eksponateve dhe vlerave artistike dhe shitja në vendet tjera, dhe shumë veprime të tjera të ngjashme, kur mallërat vidhen në një vend ndërsa transportohen në vend tjetër dhe shiten në një vend të tretë. Gjithashtu, këtë kriminalitet e cilëson edhe prania e numrit të errët. Numri i krimeve kundër pasurisë, të kryera nga persona të panjohur, në shumë vende sillet prej 50 deri 70 %, çka nuk është rast me asnjë lloj apo formë të kriminalitetit tjetër.⁴

Nëse vështrohen pasqyrat e paraqitjes së këtij kriminaliteti nëpër disa shtete, do të hetohen disa veçori të ngjashme. Në rend të parë, këto ngjashmëri kanë të bëjnë me vëllimin apo numrin e madh të pranisë së tij. Sipas kriminologut gjerman Kaiser, në

³ M.Singer, vep.e cit.fq.495-496

⁴ G.Kaiser, vep.e cit fq.366-367

Gjermani, gjatë viteve '90, nga të gjithë personat e dënuar në atë shtet, 37% kanë qenë për krime kundër pasurisë. Nga 4.455.333 krime të regjistruara nga ana e policisë në Gjermani, 2/3 kanë qenë krime të vjedhjes së pasurisë. Nga të gjitha krimet kundër pasurisë, vjedhjet e rënda marrin pjesë në 34,7%, vjedhjet e zakonshme me 25,8%. Krimet kundër pasurisë në Gjermani, tregojnë një trend të rritjes së vazhdueshme. Gjatë periudhës 1955 - 1977, shikuar për nga numri i personave të gjykuar për krime kundër pasurisë, ky numër është rritur për 273%, ndërsa vetëm krimi i vjedhjes së zakonshme është rritur për 131%, ndërsa krimi i vjedhjes së rëndë për 731%.⁵

Sipas kriminologut amerikan Glick, gjatë vitit 1992 në SHBA janë regjistruar 12 milionë e 500 mijë, raste të krimeve kundër pasurisë. Nga kjo del se në 100.000 banorë në këtë shtet marrin pjesë 4.903 raste të krimeve kundër pasurisë. Krimet e vjedhjes, në kuadër të krimeve kundër pasurisë, marrin pjesë me 63%, vjedhjet me thyerje me 24%, vjedhje tjera me 13%. Po sipas këtyre burimeve, dëmet e shkaktuara nga krimet kundër pasurisë në këtë vit, arrijnë në 15 miliardë e 200 milionë dollarë. Në Zvicër, kriminaliteti kundër pasurisë dhe deliktet kundër pronës, në përgjithësi, në krahasim me Gjermaninë dhe vendet e tjera, nuk janë në rritje të madhe. Gjatë vitit 1990 janë evidentuar 220865 raste të krimeve kundër pasurisë, prej tyre, 14285 raste kanë qenë vjedhje të ndryshme, ndërsa 2477 raste kanë qenë huazime ose vjedhje të automobilave. Për këto krime janë dënuar gjithsej 245 persona. Siç shihet, është një numër shumë i ulët në krahasim me shtete tjera. Mirëpo, kjo pasqyrë e kriminalitetit kundër pasurisë, nuk është reale, ngase sipas dispozitave ligjore pozitive zvicerane për krime të vjedhjeve, vlera e të cilave nuk kalon shumën e 500 frangave, nuk mbahen evidenca qendrore dhe ato nuk janë të përfshira në shënimet statistikore mbi kriminalitetin në atë vend. Me të drejtë dyshohet se në atë vend, këto krime janë shumë më të përhapura se sa pasqyrohen në statistikat tilla kriminale. Në Austri, në vitin 1990 janë evidentuar 320596 raste të njohura të krimeve në përgjithësi. Nga ky numër, 77,4% janë krime kundër pasurisë. Krimi në Kosovë gjatë vitit 2003 për vepra penale kundër pasurisë janë dënuar 904

⁵ M.Singer vep. e cit. fq. 495-496

persona, prejtyre për vjedhje të zakonshme 253, për vjedhje të rënda 469, për mashtrime 67 etj.⁶

3. Krimet e vjedhjeve me theks vjedhjet me forcë në RM

Mund të jetë interesi i kriminologjisë në fenomenin e krimit të organizuarështë e qartë se është në jetën e përditshme dhe në marrëdhëniet shoqërore midis njerëzve paraqet frikën, pasiguri, pasiguri, ndryshon psikologjinë e njerëzve, ndryshon menunë moralin dhe etikën e popullit, ndryshon shoqërinë dhe psikologjinë e njerëzve në drejtim të mos përzgjedhja e fondeve dhe metodave për bamirësi të shpejtë dhe të përjetshme pa punë veshjeje, dobësim mbi besimin midis njerëzve dhe marrëdhënieve seksuale. Krimi i organizuar është një nga poezitë më të diskutueshme që po përdoret në shkencat shoqërore, poema rreth së cilës mistikët e fshehtë po fluturojnë larg pamjes së saj. Më të plotë Përkufizimi i krimit të organizuar është përkufizimi i Konfederatës së Ob një zonë të tërë për të kryer një ose më shumë krime të rënda të identifikuar, të përcaktuara nga konventa.

Nga autorët tanë, Arnaudovski jep një përkufizim të mirë të organizuar kriminaliteti duke theksuar elementet përbërëse të kriminelit organizatë. Sipas tij, këto janë elementet e mëposhtme: Kriminel i hapur dhe i centralizuar organizimi, vendosur hierarkisht, me ndarje të brendshme të gjërave, planit dhe angazhim sistematik me kriminalitetin, komplot, burgim, disiplina e brendshme, sistemi i zhvilluar i kotele, shkalla e lartë e bindjes dhe besnikëri, infiltrim në institucionet shtetërore dhe tregtare dhe në ato politike duke krijuar një "unitet personal" në mënyrë që të krijojë një monopol industria kriminale, ndërkombëtarizimi dhe përdorimi i mjeteve bashkëkohore të komunikimit dhe lëvizshmërisë.

Një përkufizim i ngjashëm i krimit të organizuar është dhënë nga Kambovski, një përkufizim në të cilin karakteristikat e treguara tashmë të krimit të organizuar. Shoqata për kryerjen e veprave penale nga shoqata kriminale për fitim ose forcë duke përdorur dhunën ose duke përdorur një pozitë të veçantë në shoqëri, duke reduktuar rrezikun

⁶ M.Singer vep. e cit. faq.496-497

përmes të angazhohen në aktivitete ligjore ekonomike, politike dhe të tjera dhe me një sistem të paracaktuar të mbrojtjes kundër ndjekjes penale.

Kur duam të flasim për qëllimin e krimit të organizuar, dmth. Për fushat e tij të veprimit po përjetojnë vështirësi, për shkak të fushës së tij veprimi është shumë i gjerë dhe gjithëpërfshirës. Pra, mund t'i vendosim këtu: tregtinë me njerëz, trafikimin dhe kontrabandimin me armë, prostitucion, lojëra të fatit, reket, zhvatje, falsifikimi i parave, pastrimi i parave, ryshfeti, korrupsioni, shfrytëzimi i shëndetit fondet, mashtrimet e sigurimeve, vrasjet, dëmtimet trupore, grabitjet, grabitjet dhe shumë të tjerë. Kjo listë e veprave që mund të sillen nën fenomenin e krimi i organizuar nuk është përfundimtar, sepse siç e kemi thënë tashmë subjekti dhe fusha e veprimit të tij është shumë e gjerë dhe e larmishme. Në mënyrë të veçantë kur ne po flasim për dhunën në krimin e organizuar në Republikën e Maqedonisë mund të themi se në vendin tonë ky lloj i kriminalitetit merr një ritëm të madh dhe shfaqet disa forma karakteristike. Për krimin e organizuar me elemente të dhunës ne po flasim kur kemi krimin e organizuar mënyra, si ekzekutimi i organizuar i vrasjeve, dëmtimi trupor, dhe më shumë dhuna për jetën dhe trupin, plaçkitjet, vjedhjet e vjedhjeve, shantazhet, grabitje, veprime djegie, rrëmbim, provë dhe akte të tjera të ngjashme.⁷

Mund të konkludojmë se krimi i organizuar nuk është në vendin tonë manifestuar në tipin mafioz, as nuk është koncepti i përgjithshëm i një politikë korruptive që ka një ndikim në marrëdhëniet ndërkombëtare. Në vendin tonë krimi i organizuar zakonisht lidhet drejtpërdrejt me politikën dhe biznesin elitat, dhe rrallë në mesin e elitave politike dhe të biznesit, nga njëra anë dhe ajo kriminale nëntokë, nga ana tjetër. Fusha penale e veprimit të institucionit krimi i organizuar në Republikën e Maqedonisë u synua kryesisht privatizimi, dhe në disa fusha është ende e fokusuar në prokurimin publik, atë të paligjshëm financimi i partive politike, kontrabanda e mallrave të paligjshme etj. ajo do të thotë se forma më dominuese në Republikën e Maqedonisë është financimi i organizuar kriminaliteti, sigurisht i organizuar është ekzekutimi i organizuar i vrasjeve, zhvatjes, grabitja, por në një shkallë shumë më të vogël.⁸

⁷<https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2015/05/Nasilstvo>

⁸<https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2015/05/Nasilstvo.pdf> 30.04.2018

KAPITULLI I DYTË

ASPEKTET KRIMINOLOGJIKE TË VJEDHJEVE ME FORCË NË RM

1. Veçoritë kryesore të kryesve të krimeve të vjedhjeve me forcë në RM

Kërkimet kriminologjike lidhur me dukurinë e kriminalitetit kundër pasurisë, e veçmas lidhur me kryerësit e tyre, tregojnë se këta kryerës janë, në të shumtën e rasteve, persona të rinjë, të mitur, e në disa raste, si kryerës paraqiten edhe fëmijët.

Sipas kerkimeve kriminologjike, femijet dhe te miturit marrin pjese ne, 45,7% te te gjitha rasteve te paraqitura per keto krime. Te disa raste, pjesernarrja e tyre eshte edhe me e madhe, p.sh. te krimet e vjedhjes se zakonshme, vjedhjes se imte, vjedhjes nËpËr shitore, vjedhjes sË automobilaveajo arrin deri ne 50%. Mosha mË e vjeter e kryeresve tË kËtyre krimeve sillet prej 20-25 vjet. Ajo moshË merr pjesË mË tepËr nË kryerjen e disa krimeve tË tjera kundËr pasurisë, p.sh. nË vjedhje tË rËnda, vjedhje me thyerje, vjedhjet me armË, mashtrime, nË fshehjen e tatimeve, nË shpËrdorime etj. Femra, si kryerËse e kËtyre krimeve, paraqitet mË tepËr te disa vjedhje tË imta, mashtrime, vjedhje tË zakonshme e mË pak te krimet e vjedhjeve tË rËnda, vjedhjeve me armË apo plaçkitjeve. Pjesemarrja e femrËs nË kryerjen e kËtyre krimeve sillet nË lartËsi afer 10 % tË tË gjithË personave tË dËnuar pËr kËto krime.⁹

KarakteristikË tjetËr e kËtyre krimeve ËshtË edhe stopa realtivisht e madhe e pËrsËritjes. NË tË vËrtetË, dËnimi i mËparshËm, mË sË shpeshti pËrmendet te kryeresit e krimeve kundËr pasurisë. NË aktivitetet kriminale kundËr pasurisë, konstatohet se mË sË tepËrmi marrin pjesË tË ashtuquajturit tipa delikuentË nga shprehite, delikuentËt profesionalË, delikuentË te specializuar, pra, kriminelË qË kanË krijuar nËj karrierË kriminale. RecidivistËt, mË sË tepËrmi paraqiten te krimet e vjedhjeve tË zakonshme, vjedhjeve tË rËnda, plaçkitjeve, mashtrimeve etj. ËshtË konstatuar se recidivistËt e kËtyre sjelljeve kriminale kanË nËj moshË prej 40 - 50 vjet. PËrndryshe, recidivistËt, nË

⁹ M.Singer,vep. e cit. fq. 507-508

numrin e përgjithshëm të të gjithë të dënuarve për krime kundër pasurisë, marrin pjesë me 36,9%.¹⁰

Kryerësi i krimeve kundër pasurisë, sipas kërkimeve më të hershme kriminologjike, e sidomos atyre, amerikane, cilësohet si kriminel profesioanal me një shkallë të lartë të persosmërisë dhe me aftësi të veçanta të organizimit. Kriminologu i njohur amerikan, Edvin Sutherland, qysh herët, në veprën e vet "Hajni profesional", ka përshkruar në mënyrë të detajizuar disa veti të hajnit profesional. Sipas tij, hajni apo vjedhësi profesional apo profesionist, vjedhjet i kryen si formë të një pune dhe biznesi të përditëshëm që i sjell fitim dhe atë punë ai e merr me seriozitet, me përkushtim, me shkathtësi dhe mjeshtri të veçantë. Aftësia dhe shkathtësia më e qelluar sipas tij qëndron në manipulime me njerëz, në manipulimin me viktimat potencialë, nëmashtime të llojllojshme për çka ai përdor mjete, metoda dhe teknika të posaçme, Sutherland, më tej konstaton se në rrethin e vjedhësve - hajnave profesionalë, vien një llojrregulli apo morali që ata idallon nga të ashtuquajturit vjedhës ose hajna "amatore". Te hajnat profesionalë, ekziston një bindje se ata nuk janë keqbërës, nuk janë armiq të shoqërisë dhe nuk janë kriminelë, ngase edhe ata vetë i urrejnë kriminelët e vërtetë si vrasësit, dhunuesit dhe kriminelët e tjerë, të cilët, sipas tyre, nuk janë "fisnike". Pra, ata mendojnë se veprimtaria e tyre nuk është kriminale por është një lloj biznesi si çdo biznes tjetër, për një dallim se atyre u mungon "leja" e punës nga organet kompetente siç i kanë tregtarët, spekulantët e bursës dhe bartësit e firmave të ndryshme. Sipas tyre, ata vetëm marrin pjesë në ndarjen e pasurisë në shoqëri dhe marrin vetëm atë që u takon. Në këtë mënyrë, ata mendojnë se nuk i shkelin rregullat etike që ekzistojnë, pavarësisht prej ligjeve dhe normave pozitive.

Vjedhësit profesionalë, zakonisht regrutohen nga qarqet dhe shtresat më të larta shoqërore dhe rëndomë kanë përgatitje e njohuri arsimore e shkollore në nivel ndërsa vjedhësit tjerë zakonisht vjedhësit nëpër xhepa, vjedhësit e imtë janë persona që nuk kanë ndonjë përgatitje shkollore, rrjedhin prej familjeve problematike, me konflikte

¹⁰ M.Singer, vep. e cit. fq. 507-508

familjare, me gjendje të vështirë materiale, shpesh të papunë, që e kanë braktisur shkollën ose rrjedhin nga shtresat e ulta shoqërore.

2. Etiologjia kriminale e krimit të vjedhjeve me forcë në RM

Etiologjia e kriminalitetit të organizuar me narkotikë, në përgjithësi dhe tregtisë së palejuar të drogës ose pijeve të ndryshme narkotike në veçanti, paraqitet mjaft komplekse.

Tregtia e palejuar e substancave narkotike manifestohet në radhë të parë kundër të mirave dhe vlerave materiale dhe vlerave kryesore të njerëzimit, siç janë nderi, shëndeti, miqësia, dija etj. Si i tillë, ky lloj kriminaliteti i ka rrënjët e veta, shkaqet e veta, historinë e vet dhe manifeston ndikim të caktuar kriminal në sferat e ndryshme të jetës ekonomike, politike, juridike, morale, kulturore, familjare, etj.

Sipas Prof. Dr. Skënder Begejës, "Kriminaliteti në Evropë, që nga viti 1989 deri në ditët e sotme, ka pësuar ndryshime cilësore dhe sasiore nga kriminaliteti tradicional. Këto ndryshime janë shkaktuar nga qarkullimi i lirë i personave dhe nga hapja e kufijve, ku në vendin tonë, gjatë kësaj periudhe, janë shfaqur disa forma të reja të kriminalitetit të organizuar dhe shtrirja e gjerë e saj. Një ndër format e kriminalitetit të organizuar është edhe prodhimi, kultivimi, shitja, nxitja për përdorim, brenda dhe jashtë vendit, e drogës narkotike ose e substancave psikotrope".¹¹

Vështruar nga aspekti etiologjik, kriminaliteti i organizuar me narkotikë në shoqëritë bashkëkohëse, është një dukuri mjaft e ndërlikuar e problem botëror, shkaktuar nga ndikimet e faktorëve të shumtë kriminogjenë, siç janë: krizat ekonomike, varfëria, papunësia, pasurimi i shpejtë, kriza e banimit, emigracioni, prostitucioni, alkoolizmi, narkomania dhe dukuri të tjera socio-patologjike, siç janë familjet e degraduara, familjet deficiente, shfaqjet e luftës, konfliktet politike, eksistenca ende e deformimeve moniste dhe i disa veprimeve tinzare të armikut nga jashtë, i cili nxit disa të rinj në kriminalitetin e organizuar duke ua mundësuar dhe lehtësuar tregtimin e

¹¹ Shih më gjerësisht: Prof. dr. Skënder BEGEJA, *Kriminalistika*, Tiranë, 1997, fq. 3.

palejuar me mjete narkotike e keqpërdorimin e tyre. Këtu bën pjesë edhe faktori i imigracionit si shkaktar i kriminalitetit të organizuar.¹²

Kërkimet shkencore dhe njohja e faktorëve kriminogjenë në vete ngërthen para së gjithash hulumtimin e shkaqeve dhe hulumtimin e aspekteve etiologjike të tij. Të njohurit e aspekteve etiologjike (shkaqeve), shkaktimi i tyre në lidhshmëri me pasojat e përgjithshme është qëllim dhe parakusht për kontrollimin dhe përhapjen e kriminalitetit të organizuar me narkotikë. Kështu, studimi i kriminalitetit të organizuar në fushën e narkotikëve, sidomos të tregtisë së palejuar të tyre, prodhimi, kultivimi, shitja, nxitja për përdorim, brenda dhe jashtë vendit e drogës narkotike ose e substancave psikotrope, qoftë si dukuri me përmasa të rrezikshme kriminale dhe lidhja e tyre me kriminalitetin në përgjithësi, është çështje thelbësore me karakter etiologjik.

Sipas kësaj, tregtia e palejuar e lëndëve narkotike mund të kuptohen drejt nëse trajtohen si shprehje e veprimit të kushteve të përgjithshme që e karakterizojnë shoqërinë në tërësi.

Sido që të jenë të hulumtuara dhe të mësuara, shkaqet dhe kushtet e veçanta dhe të drejtpërdrejta të kësaj forme kriminale, do të ishte e gabuar të mendohet se me ndihmën e disa shkaqeve mund të shpjegohet kriminaliteti i organizuar në tërësi ,dhe tregtia e jashtëligjshme e drogave, narkotikëve ose e substancave psikotrope, në veçanti.¹³

Duke studiuar këtë fenomen, nga aspekti kriminologjik si dhe faktorët kriminogjenë, u afrohem shkaqeve të tërthorta të sjelljeve kriminale. Tregtia e palejuar e drogave ose e substancave të ndryshme narkotike, është rezultat i shumë faktorëve. Është vështirë të thuhet se vetëm një faktor mund të shkaktojë paraqitjen e kësaj dukurie në kohëra, në mjedise dhe në kushte të ndryshme dhe te personat e ndryshëm. Kriminaliteti i organizuar i narkotikëve paraqet dukuri negative shoqërore me pasoja të rënda për shoqërinë. Në paraqitjen e kësaj dukurie ndikojnë shumë faktorë, si të natyrës objektive (të jashtëm) ashtu edhe të natyrës subjektive (të brendshëm) që do të bëhet

¹²Shih më gjerësisht: Prof. dr. Skënder BEGEJA, Kriminalistika, Tiranë, 1997, fq. 3.

¹³ Shih M. Milutinović, vep. e cit., fq.371.

fjalë më vonë në këtë punim, por gjithmonë duhet të kemi parasysh varësinë e tyre dhe marrëdhëniet e ndërsjella të faktorëve kryesorë. Disa nga faktorët kryesorë janë:

a) Teoria e faktorit

Teoria e faktorit paraqet këndvështrimin lidhur me faktorët kriminogjenë dhe thekson se në shfaqjen e kriminalitetit ndikojnë rrethana të ndryshme. Dy janë shpjegimet kryesore të saj. Në versionin e parë, teori e quajtur teoria e një faktori të vetëm (monofaktor) sipas së cilës kriminalitetin në shoqëri e shkakton një faktor kryesor kriminogjen. Teoria tjetër e faktorit është teoria pluraliste, ose teoria e multifaktorëve, e cila thekson se në paraqitjen e kriminalitetit ndikojnë shumë faktorë dhe shkaqet e kriminalitetit i gjen nën ndikimin e shumë rrethanave shoqërore, ekonomike, familjare etj. Meqë, neve na interesojnë më tepër faktorët ndikues në kriminalitetin e organizuar me narkotikë, më tepër do të përqendrohemi në ata faktorë.¹⁴

Që prej ekzistencës së njeriut, me të gjitha atributet që njeriun e bën njeri, si individ me psikë, intelektin dhe emocionet e veta, në të kanë ndikuar shumë faktorë, dëshira, synime për një jetë më të lumtur, më të mirë dhe të pasur. Këto synime të njeriut shpesh janë arritur me punë të mundimshme, në kushte dhe rrethana të vështira të jetës. Njeriu gjithmonë është përpjekur që jetën e vet ta bëjë më të lumtur, për të jetuar sa më lehtë e më mirë. Kështu nga kureshtja, duke e studiuar natyrën dhe botën, ai vuri kontakte edhe me kriminalitetin i cili shprehet në forma të ndryshme, pavarësisht prej faktorëve të ndryshëm dhe shkaqeve të brendshme dhe të jashtme që ndikojnë te njeriu. Kështu p.sh. O.FENIHEL, thotë: "Shfaqja dhe dukuria e toksimanisë dhe e kriminalitetit të organizuar me narkotikë, nuk janë të determinuara me ndikimin kimik të narkotikëve, por me strukturën psikike të pacientit. Deri te kjo dukuri kanë ndikuar shumë faktorë, ku thotë po ashtu se me marrjen e substancave narkotike nuk ndikon vetëm një faktor".¹⁵

¹⁴ Oto FENIHEL, Psihoanalitička teorija neuroza, "Medicinska Knjiga", Beograd-Zagreb, 1961. fq.296.

¹⁵ Oto FENIHEL, Psihoanalitička teorija neuroza, "Medicinska Knjiga", Beograd-Zagreb, 1961. fq.296.

Si qenie shoqërore njeriu i qëndron ndikimit të rrethit shoqëror dhe reagon në situata të caktuara dhe në rrethana të tjera në shoqëri. Shumë autorë, të cilët e studiojnë kriminalitetin në përgjithësi, konsiderojnë se kriminaliteti është pasojë e shkaqeve të shumta, si për shembull nëpër disa vende kultivohet shumë bima e narkotikut si burim jete dhe të mirash ekonomike. Për rrjedhojë ato merren me prodhimin, kultivimin dhe shitjen e në disa raste edhe tregtinë e palejuar me narkotikë.

b) Teoria funksionaliste

Sipas kësaj teorie, shoqëria e caktuar dhe funksionimi i saj paraqet një "bashkim të pandarë" funksional të shoqërisë. Këto lidhje nëse funksionojnë normal e në mënyrë harmonike, atëherë në shoqëri nuk do të ketë sjellje devijante e kriminale, dezorganizim, çrregullime e shkëputje, ndërsa në të kundërtë, nëse një segment nuk funksionon si duhet, do të ketë kundërthënie dhe shfaqet kriminaliteti në forma të ndryshme vetëm e vetëm për të ekzistuar disi, e ajo disi është kriminaliteti i shprehur në format më të rrezikshme, siç është edhe kriminaliteti i organizuar i narkotikëve.

Pikëpamjet e kësaj teorie kanë ndikim të madh në shpjegimin e shkaqeve të kriminalitetit në shoqëritë bashkëkohëse dhe të kriminologjisë së sotme e sidomos në atë amerikane, ku rol me rëndësi luan funksionimi normal i institucioneve dhe themeleve shoqërore me një veprimtari mbështetur në ligj.

b) Teoria e kauzalitetit në pikëpamjet e determinimit shkencor

Kriminaliteti i organizuar me narkotikë, marrë etiologjikisht, është një dukuri mjaft e ndërlikuar, e cila nuk lejohet të përqendrohet në pohime dhe nga shkaqet e brendshme të thjeshta. Kriminaliteti i organizuar i narkotikëve si dhe tregtia e palejuar me narkotikë, është shumë ngushtë i lidhur me ndikimin e faktorëve, lidhjeve, marrëdhënieve të ndryshme dhe vetive personale, të gërshetuara me kombinime të shumëllojshme dhe të shprehura si proces dinamik.

Çdo shkencë, pra edhe kriminologjia, është e detyruar të studiojë shkaqet e dukurive minimale, të shpjegojë burimet nga të cilat lindin ato, si dhe caktimi i lidhjes kauzale të kriminalitetit të organizuar me narkotikë me shkaqet e tij. Ndriçimi shkencor i këtij kriminaliteti së pari shkon kah zbulimi etiologjik të shkakut të tij, d.m.th. lidhjeve kauzale se si buroi ky lloj kriminaliteti, nga cilat rrethana, shkaqe dhe forma të tjera të kriminalitetit në përgjithësi, cilët janë shkakëtarët e drejtpërdrejtë të aktivitetit kriminal.

Shkaqet e brendshme dhe të drejtpërdrejta të sjelljeve kriminale janë të shumta të kriminalitetit të organizuar me mjete narkotike. Ato mund të ndahen në shkaqe me karakter të përgjithshëm d.m.th. që kanë të bëjnë me pjesën më të madhe të veprave penale, dhe në shkaqet që vlejnë vetëm për disa kategori si p.sh. të narkomanët të cilët për të siguruar pijet narkotike për dozën ditore duhet të sigurojë para për ta blerë atë, e fare mirë dihet se në çfarë formash dhe mënyrash i siguron ato mjete, duke kryer vepra penale prej më të voglave gjer te veprat penale më të rënda.

Faktorët që shpesh ndikojnë në mënyrë të drejtë, në shkaktimin e aktivitetit të inkriminuar që ngarkohen me faj janë: kriza ekonomike dhe shtrenjtimi i jetës në përgjithësi, varfërimi dhe mjerimi, pasurimi, kriza e banimit, prostitucioni, alkoolizmi dhe dukuri të tjera sociopatologjike, familja e degraduar, shfaqja e luftës dhe kushteve të saja, konfliktet politike, kulturore etj., deformimet moniste dhe pluraliste, mënyra parazite e jetës dhe ndikimet e tjera të ngjashme si pikënisje dhe zanafillë e kriminalitetit të organizuar në fushën e narkotikëve.

1.3. Kriminaliteti, vështrimi etimologjik-etimologjik i tij

Shikuar nga këndi etimologjik termi krim është i kohës Romake, nga shprehja post klasike latine; Crimen, Maleficium, Delictum, Scelus, që në përkthimin e thjeshtë, në shqip do të thotë: krim, keqbërje, delikt i rëndë, xheloz, kundërvajtje e normës shoqërore. Ky term fillimisht është përdorur për shënimin e vendimit gjyqësor apo aktvendimit, akuzës së pabazuar, fajësim apo nënshtrim. Më vonë kuptimi i tij lidhet për

detaje në të cilat ankohej paditësi në Romën e Vjetër, mirëpo shpejt është profilizuar dhe zgjeruar përtej sjelljes kriminale.¹⁶

Kjo etimologji latine e fjalës (crimen) ka gjetur vend në terminologjinë e shumë gjuhëve botërore në shpjegimin e kuptimit të kriminalitetit: freng. Crimecriminalite, ang. Crime-criminality, portug. Crime-criminalidade, span. Crimen-criminalidade, ital. Crimine-criminalita. Nga fjala burimore latine e theksuar crimen lind shprehja kriminel, kriminalitet e cila është ruajtur dhe pranuar edhe në praktikën e përditshme.

Në kuptimin e gjerë të fjalës ky nocion zakonisht gjendet si relik i përbashkët i të gjitha formave të sjelljeve të dënueshme, duke përfshirë në këtë rast edhe deliktet, kundërvajtjet etj. Mirëpo, në sistemet penale-juridike bashkëkohore dominon kuptimi më i ngushtë i këtij nocioni me ç'rast shprehja krim nënkupton vetëm llojet më të rënda, më të rrezikshme të sjelljeve të dënueshme. Natyrisht mendojmë në veprat penale të inkriminuara në dispozitat juridike pozitive të ligjit penal.

Sipas disa autorëve (Horvatiq, Ignjateviq) krimi megjithatë kumbon me një si arkaik. Në të vërtetë disa sjellje të cilat janë të inkriminuara në të drejtën pozitive të shtetit të caktuar për shkak të shkallës së rrezikut shoqëror nuk e vlejnë një titull të këtillë kumbues. Definimi më preciz do të ishte: kriminaliteti paraqet numrin e tërësishëm të sjelljeve të dënueshme në hapësirë dhe kohë të caktuar.¹⁷

Në këtë kuptim shkaku i përdorimit të gjerë të këtij termi më së shpeshti haset në statistikat policore dhe prezantimet mediale të punës policore, për kriminalitetin në hapësirën e caktuar gjeografike (administrative) gjatë periudhës të caktuar. Për shkak të qëndrueshmërisë së nocionit në praktikën e përditshme kriminalistike dhe kriminologjike në vijim do ta përdorim termin kriminalitet.

Kriminalitetin para së gjithash e karakterizon shumëkuptimësia e tij apo multidimensionaliteti etiologjik-fenomenologjik. Ai paraqet njëkohësisht kategori ligjore të përcaktuar me legjislacionin pozitiv juridik penal të një vendi, lidhur me sjelljen e caktuar të individit apo grupit (dimensioni psikologjik); faktin shoqëror (social) i cili zhvillohet në kushtet konkrete hapësinore dhe gjeografike. Të gjitha këto dimensione

¹⁶ Geis, G., *Sociology and Crime*, New York, 196, fq. 8

¹⁷ Horvatiq, ZH., *„Kriminologjia Elementare“*, Libri Shkollor, Zagreb, 1993, fq. 3-7

mbi përkufizimin e kriminalitetit paraqesin vetëm udhërrëfim për qasje dhe analizë të hollë, duke treguar në këtë mënyrë multidisiplinaritetin e tij. Interpretimet terminologjike të kriminalitetit me qasje të ndryshme teorike-metodologjike dhe konceptuale çojnë në nevojën e qasjes sistematike dhe multidisiplinore të problemit. Që të mund të tregohet korniza e përbashkët orientuese metodologjike për sqarimin e këtij nocioni, është e domosdoshme që së pari të hulumtohen orientimet relevante të fenomenit kriminalitet në ditët e sotme. Hulumtimi i tij në pikëpamje metodologjike koncipohet në suaza të analizave kuantitative në kuptim të frekuencave të sjelljeve të dënueshme (nr. I veprave penale të regjistruara) dhe diferencimit në pikëpamje të llojit dhe intensitetit të paraqitjes së kriminalitetit, ndërsa dimensionin kualitativ i hulumtimit mbështetet para së gjithash në analizat e nduarduarta të përmbajtjes, studimit të rastit (case study) tregimit jetësor (life stories) dhe vështirimit si hallkë e pashmangshme në vargun e hulumtimit të kriminalitetit në përgjithësi. Qëndrimet e përmendura gjegjësisht dallimet terminologjike kanë vështirësuar krijimin e një qasjeje unike analitike dhe përmbajtjesore në formimin e kornizës teorike e cila do të eliminonte konfuzionet e nocioneve gjatë studimit të nocionit kriminalitet.

2.1. Faktorët objektivë të krimit të vjedhjeve me forcë në RM

Faktori objektiv ose rreziku real nga atakimet e krimit - në grupin e II të bajnë pjesë faktorët që nxisin interesimin për dukurinë e krimit si rrezikimin e vlerave dhe të mirave elementare të njeriut; jeta, liria, rrezikimi i rendit të caktuar ekonomiko-shoqëror, rrezikimin e normave etiko - morale etj, të gjitha këto vlera dhe norma në çdo shoqëri atakohen dhe janë të rrezikuara nga veprimet e ndryshme kriminale ku krimi iu hap rrugën kaosit, korrupsionit, konflikteve midis qytetarëve etj.

Faktorët ekonomik e material - grupi i II të ku bëjnë pjesë humbjet dhe dëmet e mëdha materiale që pëson shoqëria - individit drejtpërdrejtë nga aktiviteti kriminal. Harxhohen para të mëdha në pengimin e terrorizmit ndërkombëtar, krimit të organizuar etj, ku nga të gjitha këto akte kriminaleshkaktohen dëme materiale.

Interesimi me qëllim të mbrojtjes & vetëmbrojtjes - grupi i IV-të i faktorëve që zgjojnë interesim në opinion e cila mundohet përmes mediave, televizioneve të shpjegojë si të ruhen nga krimi pra, ta parandalojmë mirëpo nga ana tjetër përmes këtyre faktorëve mund të ketë anë negative të nxisin-imitojnë krimin.

2.2. Faktorët subjektivë të krimit të vjedhjeve me forcë në RM

Faktorët subjektiv dhe emocional - sipas autorëve të njohur Barnes & Beleres interesimi për krim vjen nga ndjenja e frikës për sigurinë e jetës, integritetit moral e seksual, kënaqjes së epsheve nga dëshira e imitimit të krimit. Nga shumë anketa, analiza, kërkime kriminologjike të bëra në shumë vende të botës vërtetojmë se frika nga krimi ndër qytetarë është në vend të II-të, ndërsa frika nga kataklizma e lufta në vend të I-rë, e nga sëmundjet në vend të III-të. Sipas disa autorëve dhe teorive çdo njeri është kriminel potencial. Kriminologu Bernelen konkludoi interesimi për krim vjen si rezultat i shtytjeve të brendshme të individëve të ndryshëm që në nënvetëdijën e tyre të identifikohen me kryerësit e krimit, e këtë mendim e kontestoi amerikanë Jonson duke thënë se njerëzit nisen nga ana humanitare jo nga ndjenja e krimit. Autori poeti Gele ka thënë "Nuk ka krim të cilin nuk do të isha i aftë të kthej", këtë mendim e vërtetojmë përmes Metodës së Vetakuzimit ku shumë njerëz kanë bërë krime të cilët kurrë nuk janë përgjigjur për to e as nuk është ditur kurrë, nga kjo e dhënë del se numri i errët i sjelljeve kriminale është i madh dhe prirja për të kryer krim është shumë e shprehur. Ish - presidenti i SHBA-ve Clinton deklaroi se sot është rrezik i madh nga sundimi i Kleptokracisë d.m.th nga qeverisja e hajnave, pra shumë autorë e vërejnë se këtu qëndron arsyeja e interesimit të madh të krimit dhe frikës së madhe meqë janë të përfshirë edhe ata që duhet ta mbrojnë shoqërinë nga kriminaliteti.

KAPITULLI I TRETË

ASPEKTET KRIMINALISTIKE TË VJEDHJEVE ME FORCË NË RM

1. Metodika e zbulimit të kriminalitetit kundër pasurisë në RM

Kriminaliteti është dukuri negative shumë komplekse dhe dinamike që u përshtatet ndryshimeve shoqërore. Prandaj, për luftimin me sukses dhe për parandalimin e kriminalitetit, përveç tjerash, është e domosdoshme njohja e fushave të caktuara shkencore, të cilat mundësojnë pasqyrim më të mirë të këtij fenomeni, në të gjitha format lloj-llojshme dhe komplekse të manifestimit të tij, si edhe veprimi i suksesshëm në kuptimin e parandalimit dhe shkatërrimit të tij. Për kriminalistikën si shkencë ka filluar të flitet më seriozisht në fund të shekullit 19, gjë që lidhet me emrin e Hans Gross-it. Shumë teoricientë dhe praktikistë edhe më tutje e konsiderojnë kriminalistikën, para së gjithash, si shkencë heuristike, ndërsa e nënvlerësojnë karakterin e saj silogjistik. Por, zanafilla e kriminalistikës vihet gabimisht në lidhjes me Hans Gross-in, sepse rregullat e kriminalistikës dhe zbatimi i tyre janë krijuar mijëra vite më herët. Marković, T. Shkruan: “Përcaktimi i identitetit dhe gjurmimit të kryesve të veprave penale në bazë të përshkrimit të personit është metodë shumë e vjetër. Përshkrimet e personit në fletarrest janë bërë qysh te egjiptasit e vjetër. Le të shërbejë si shembull përshkrimi personal në kohën e Ptolomeut (Shekulli XIV para erës sonë), të cilin e ka publikuar R. Heindl, në veprën e tij «Daktiloskopia» (1903): „Robi i ri i Aristogenit, biri i Krizapit, përfaqësuesit të Albandes, ka ikur në Aleksandri. Ai e ka emrin Herman, ndërsa nofkën Hejls. Është i lindur në Siri, në Bambikou. Është rreth 18 vjeçar, ka shtat mesatar, është qos, këmbët i ka të rregullta, në mjekër ka një hulli, në anën e majtë të hundës ka një lyth të rrumbullakët, në këndin e majtë të gojës ka një shenjë djegieje, në dorën e djathtë ka një tatuazh me shkronja barbare“. Hans Gross, në „Doracak për gjyqtarët hetues“ (Grac, 1893), i ka përfshirë këto rregulla në përmbajtjen e tërësisë. Ç' është e vërteta, ai ia ka shtuar këtij titulli fjalët „si përmbajtje e kriminalistikës“ në vitin 1899. Shkenca ka rol të jashtëzakonshëm në luftimin e kriminalitetit. Pa të nuk do të mund të arriheshin kurrfarë rezultatesh në luftimin e

kriminalitetit të organizuar dhe kriminalëve të përgatitur e të pajisur mirë, të cilët i shfrytëzojnë të arriturat shkencore e teknike për kryerjen e veprave penale. Shfrytëzimi i arritjeve shkencore për luftimin e kriminalitetit sot është praktikë pothuaj në të gjitha vendet. Kushtet në të cilat veprojnë sot organet e zbulimit dhe ndjekjes kërkojnë, para së gjithash, kuadër me përgatitje të lartë profesionale dhe të pajisur mirë me mjete teknike. Ky kuadër, ndër të tjera, duhet të ketë njohuri për një gamë të gjerë të disiplinave shkencore e, para së gjithash, për shkencën e kriminalistikës. Kriminalistikë, si disiplinë e pavarur shkencore, ka rëndësi të veçantë për zbulimin e kriminalitetit. Kjo është shkencë që zbulon, perfeksionon dhe zbaton metodat dhe mjetet më të përshtatshme shkencore dhe të bazuara në përvojën profesionale për të zbuluar dhe shpjeguar veprat penale, për të zbuluar dhe për të kapur kryesit e tyre, për të siguruar dhe fiksuar dëshmitë dhe për të parandaluar kryerjen e veprave penale. Kriminalistika, si disiplinë shkencore e pavarur dhe e veçantë, ndahet në: taktikën kriminalistikë, teknikën kriminalistike dhe metodikën kriminalistike. Taktika kriminalistike studion, përpunon dhe perfeksionon rregullat themelore dhe metodat vepruese të cilat janë tipike për zbulimin dhe sqarimin e të gjitha llojeve të veprave penale, si edhe për parandalimin e veprave penale në të ardhmen. Taktika kriminalistike përpunon dhe avancohet edhe parimet themelore për zbulimin, gjetjen dhe kapjen e kryesve të veprave penale, si edhe për zbatimin e disa veprimeve hetimore. Teknika kriminalistike studion dhe zbaton metodat dhe mjetet më të përshtatshme nga fusha e shkencave natyrore e teknike. Me ndihmën e këtyre metodave dhe mjeteve gjenden, sigurohen, fiksohen dhe shpjegohen gjurmët dhe mjetet e veprave penale (dëshmitë materiale), në mënyrë që të shpjegohen rrethanat e rëndësishme për ndriçimin e veprave penale dhe për identifikimin e kryesve të tyre ose të personave tjerë (viktimave). Ajo studion gjithashtu metodat dhe mjetet teknike për parandalimin e kryerjes së veprave penale. Metodika kriminalistike, si pjesë e veçantë e taktikës kriminalistike, studion format dhe mënyrat e kryerjes së veprave penale (teknikën dhe taktikën e delikuecës) dhe përcakton mënyrat dhe metodat më gjithëpërfshirëse për zbulimin, sqarimin dhe parandalimin e kryerjes së disa veprave penale. Nga përvoja dihet se veprat penale kryhen në mënyra të ndryshme. Format e veprave penale dhe metodat e punës së kriminelëve ndryshojnë vazhdimisht, zbatohen

mjetet dhe metoda të ndryshme, si për kryerjen e veprave penale ashtu edhe për fshehjen e tyre. Prandaj, çdo vepër penale, sado që të ngjasojë me ndonjë vepër tjetër penale, i ka edhe specifikat e saj. Kështu, për shembull, deliktet e gjakut, deliktet seksuale, deliktet e pronës, zjarrëvëniet dhe disa vepra penale të këtij grupi kanë një sërë specifikash, në kuptimin e mënyrës së kryerjes, gjurmëve që i shoqërojnë dhe masave operativo-taktike që duhet të ndërmerren me qëllim të shpjegimit të tyre dhe sigurimit të dëshmive adekuate. Për këtë arsye, në taktikën kriminalistike nuk ekzistojnë dhe mund të ekzistojnë kurrfarë skemash as rregullash të përhershme, të cilat do të mund të zbatoheshin në secilin rast individual dhe të cilat do të çonin patjetër te suksesi. Metodika kriminalistike është tërësi e të gjitha njohurive kriminalistikoteknike e taktike dhe zbatimi i tyre efektiv për zbulimin dhe sqarimin e disa veprave penale. Metodika është kriminalistikë e specializuar, për të cilën janë të rëndësishme dallimet, veçantitë dhe detajet. Ajo nuk merret me atë që është e përbashkët dhe e përgjithshme për vepra të ndryshme penale. Ajo është shumë më konkrete. Ajo bën lidhjen organike të mënyrave teknike dhe taktike të punës, gjen dhe përcakton mënyrat dhe metodat më të përshtatshme që duhet të zbatohen për të zbuluar veprën penale dhe kryesin e saj, për të mbledhur dhe siguruar dëshmitë adekuate dhe për të përcaktuar të vërtetën. Ajo përbën zbatimin e njohurive të përgjithshme kriminalistike. Për dallim nga “Taktika kriminalistike” (pjesa e përgjithshme), mësimi i së cilës ka tashmë formë të vendosura e të qëndrueshme, “Metodika kriminalistike” i nënshtrohet ndryshimeve të përhershme. Ajo zhvillohet dhe pasurohet vazhdimisht me njohuri të reja, të cilat e pasurojnë dhe detajojnë kriminalistikën në tërësi. Pra, lëndë e metodikës kriminalistike është hulumtimi i formave dhe mënyrave të kryerjes së disa veprave penale (taktikës dhe teknikës së delikuencës), studimi i praktikës dhe përvojës për parandalimin dhe shkatërrimin e kriminalitetit dhe gjetja e metodave më të përshtatshme për parandalimin dhe shkatërrimin e disa veprave penale.¹⁸

Për të formësuar sistemin e mënyrave dhe metodave zbatimi i të cilave do të siguronte zbulimin me sukses të veprave penale dhe kryesve të tyre, gjetjen dhe sigurimin e dëshmive përkatëse dhe një efikasitet më të madh në shkatërrimin e

¹⁸ <https://www-edu.net/uploads/docs/librat/METODIKA-%20Nexhad%20Korajlic.pdf>

kriminalitetit janë të nevojshme: a) studimi i formave manifestative të veprave penale (teknika dhe taktika e delikuencës) dhe format manifestative jetësore të kryesve të veprave penale ((kriminografia); b) studimi i praktikës dhe përvojës në shkatërrimin e kriminalitetit, gjegjësisht të disa veprave penale, nga ana e personave zyrtarë të autorizuar dhe organeve të drejtësisë, si dhe c) përshtatja e njohurive të shkencave natyrore e teknike me nevojat e hetimit të veprave penale. Me hulumtimin e formave të manifestimit të veprave penale në një hapësirë të caktuar dhe në një kohë të caktuar përcaktohen objektet e sulmit, ku dhe si është kryer sulmi, kush, si dhe përse e ka kryer sulmin, cilat metoda dhe cilat mjete i ka përdorur kryesi gjatë përgatitjes, kryerjes dhe fshehjes së veprës penale, hilet që bëhen më së shpeshta, ku dhe në çfarë forme mbeten gjurmët e kryesit të veprës penale, në çfarë mënyre manifestohen pasojat materiale të veprës penale, çka e mundëson dhe çka e lehtëson kryerjen e veprave penale, si edhe faktet dhe rrethanat tjera relevante. Por, mbi të gjitha, nuk guxon të hiqet nga mendja fakti se kriminaliteti është dukuri shumë dinamike, e përshtatur me ndryshimet dhe lëvizjet shoqërore, se format e veprave penale, metodat e veprimit të kriminelëve dhe rrezikshmëria e disa objekteve ndryshon në kohë dhe se gati përditë hasim me forma të reja, më perfide e më të përhapura të krimeve. Kjo është karakteristike për deliktet në fushën e kriminalitetit ekonomik dhe për disa delikte të rënda nga fusha e të ashtuquajturit kriminalitet klasik. Metodika kriminalistike duhet të përcjellë në mënyrë konstante e sistematike dhe të studiojë format e veprave penale, të marrë nga përvojat e reja dhe, në pajtim me dukuritë e reja, të nxjerrë metodat më të përshtatshme për shkatërrimin e kriminalitetit. Ajo duhet të zhvillohet, të pasurohet dhe të modifikohet vazhdimisht me përvoja të reja. Ajo duhet të jetë azhure. Ky është imperativ i çastit dhe kohës në të cilën jetojmë dhe punojmë. Studimi praktikës gjyqësore, praktikës dhe përvojave të personave zyrtarë të autorizuar në shkatërrimin e kriminalitetit dhe analizat e rasteve të veçanta (që prej momentit të njoftimit për veprën penale e deri te vendimi përfundimtar i gjykatës) mundëson zbulimin e anëve pozitive dhe anëve negative të punës, në bazë të të cilave mund të arrihet deri te mënyrat dhe metodat më të drejta dhe me efikase të punës në zbulimin, ndriçimin dhe dëshmimin e veprave penale. Nga qindra e mijëra vjedhje, mashtrime, vrasje, dhunime, vjedhje

xhepush, keqpërdorimesh, plaçkitjesh, falsifikimesh, etj. merren ato që janë konstante dhe që është dëshmuar se janë më efikaset në zbulimin dhe ndriçimin e këtyre veprave penale; bëhet përgjithësimi dhe formulohen rregullat e veprimit, gjithnjë derisa jeta dhe praktika nuk e bëjnë të domosdoshëm modifikimin e mënyrave dhe metodave të reja. Shekulli 21 është shekull i të arriturave të jashtëzakonshme në shkencat natyrore e teknike. Sukseset e mëdha në fushën e shkencave natyrore e të tjera kanë ndikuar dhe ndikojnë edhe në formën e jashtme të kriminalitetit, sepse kriminelët, sidomos të kthyeri, kanë filluar të zbatojnë të arriturat më të reja shkencore e teknike. Në Francë, një kriminel e ka studiuar me vite kiminë dhe kishte bërë edhe doktoratë vetëm për të përdorur sa më me sukses helme të ndryshme, me qëllim që të helmonte viktimat e veta, të cilat i 16 siguronte paraprakisht. Madje as pas obduksionit nuk është arritur në përfundim se viktimat ishin të helmuara me qëllim. Ai është zbuluar vetëm pasi është konstatuar se ka paguar shpesh shuma parash për sigurim dhe, pasi është arrestuar, i ka pranuar krimet e kryera. Për të kthyerit dhe për kriminelët profesionistë është karakteristikë edhe ajo se ata i zgjedhin me kujdes objektet e sulmeve dhe se përpiqen të mos lënë gjurmë që mund t'i zbulojë se kanë kryer veprë penale. Por, të arriturat shkencore shfrytëzohen edhe për aktivitete ushtarake, informative dhe subversive. Në grumbullimin dhe sistemin e të dhënave informative, sot është angazhuar shkenca dhe të arriturat më bashkëkohore shkencore në fushën e fizikës bërthamore, elektronikës, kibernetikës dhe astronautikës. Kjo krijon vështirësi serioze në punën e zbulimit të veprave penale, grumbullimin e të dhënave, shpjegimin e rasteve konkrete dhe gjetjes dhe vërtetimit të së vërtetës. Për tejkalimin e këtyre vështirësive dhe të tjerave që dalin nga format e ndryshme të kryerjes dhe fshehjes së veprave penale, kriminalistika shërbehet me njohuritë dhe metodat e shumë shkencave natyrore dhe teknike. Kështu, me zhvillimin e kimisë janë zbuluar mjete dhe metoda për gjetjen e gjurmëve të gishtërinjve (linjave papilare) edhe në letrën e gazetës, në tekstil, në lëkurë, si dhe në sipërfaqe të ngjyrosura e të tjera në të cilat është besuar se nuk mund të gjendet gjurmë të linjave papilare. Elektronika ka bërë të mundur konstruktimin e kompjuterit që mundëson gjetjen dhe shfrytëzimin shumë të shpejtë të të dhënave të caktuara, të cilat gjenden në evidencat kriminalistike dhe evidencat tjera operative. Por,

kriminalistika nuk e bën këtë në mënyrë të verbër e mekanike, por vetëm pasi t'i ketë përpunuar dhe përshtatur në mënyrë bazike metodat e marra me detyrat dhe nevojat e procedurës penale. "Kriminalistika huazon, përshtat dhe zbaton metodat e shkencave natyror". Prandaj, metodat kriminalistike që janë marrë nga shkencat tjera (p.sh. biologjia), nuk konsiderohen më metoda të këtyre shkencave. Por, kriminalistika nuk është vetëm shfrytëzues pasiv i metodave të shkencave natyrore. Ajo i nxit hulumtimet shkencore për nevojat e veta. Kështu, nevoja për identifikimin e gjurmëve të gjakut, sekrecioneve, qimeve, etj., ka nxitur hulumtime të reja në fushat përkatëse të mjekësisë. Nevojat për testimin e letrës, ngjyrës, etj. për qëllime kriminalistike kanë nxitur hulumtime në fushën e fizikës dhe të kimisë, etj. Në metodikën e zbulimit, sqarimit dhe dëshmimit të disa llojeve të veprave penale, përveç mësimave të teknikës dhe taktikës kriminalistike, vjen në shprehje të plotë edhe zbatimi i gjithanshëm i njohurive të mjekësisë ligjore, psikologjisë penale dhe psikologjisë kriminale. Është i pasaktë botëkuptimi se metodika nuk guxon të përpunojë faktet të cilat studiohen nga këto disiplina ndihmëse të kriminalistikës. Në metodikën kriminalistike këto metoda detyrimisht e plotësojnë njëra tjetrën, por gjithnjë nga një këndvështrim i veçantë metodik. Ndonëse ende ka ndonjë skeptik, kriminalistika sot konsiderohet disiplinë shkencore. Kjo bazohet në faktin se ajo ka strukturën e saj metodologjike, nëpërmjet së cilës observon në mënyrë kritike rregullat ekzistuese kriminalistike (de lege lata), dhe i sistemon e i analizon ato. Përveç kësaj, ajo i formëson dhe i definon parimet dhe institutet e kriminalistikës dhe propozon ndryshime (de lege ferenda) varësisht prej zhvillimit aktual dhe i zhvillimit të ardhshëm të kriminalitetit. Duke përcaktuar raportet reciproke të përmbajtjes së vet si rregulla mbi zbulimin (aspekti heuristik) dhe argumentimin (aspekti silogjistik) të veprave të dënueshme, shkenca kriminalistike shfrytëzon nocionet dhe termet të cilat i ka krijuar në gjirin e vet (terminologjia kriminalistike) dhe i kontribuon shpjegimit të rregullave të veta dhe zbatimit adekuat të tyre. Kur flitet për kriminalistikën, mund të flitet për shkencën kriminalistike në kuptimin e ngushtë, për teorinë dhe dogmën kriminalistike, e cila me autoritetin e vet dhe mbështetjen shkencore bëhet burim i domosdoshëm dhe i pashmangshëm për zbatimin e kriminalistikës. Teoria dhe praktika kriminalistika plotësohen reciprokisht dhe

kontribuojnë bashkërisht për kryerjen e detyrave kriminalistike (in ultima linea), parandalimin dhe shkatërrimin e kriminalitetit. Kriminalistika, si disiplinë shkencore, sot i kalon kufijtë nacional sepse universaliteti i bazave dhe parimeve të saj shkencore, metodave të saj komparative dhe historike i japin asaj karakter ndërkombëtar dhe universal. Kriminalistika vepron edhe nga pozita e pavarësisë së saj shkencore dhe vështirimit kritik të të gjitha të dhënave kooperative dhe njohurive shkencore që janë të varura nga rrethanat konkrete në një shtet të caktuar. Për këtë arsye kriminalistika si disiplinë shkencore, është internacionale, universale dhe e lirë të vlerësojë në mënyrë optimale. Nga sa u tha del se rregullat kriminalistike nuk dallojnë shumë nga vendi në vend, nëse megjithatë dallojnë. Në punën e tyre të përditshme kriminalistët hasin në kultura, mënyra të jetesës, mentalitete, religjione, bindje të ndryshme, etj. Gjatë zbatimit të rregullave të kriminalistikës kërkohet neutralitet etnik, religjioz, kulturor, politik dhe social. Prandaj strategjitë kriminalistike kërkojnë ndryshime të metodave të luftës kundër kriminalitetit. Disa vende, për ruajtjen e sigurisë së tyre të brendshme duhet të respektojnë kulturat e ndryshme juridike e të sigurisë. Për këtë qëllim ato duhet të t'i kushtojnë rëndësi planeve dhe programeve mësimore të fakulteteve në të cilat studiohet shkenca kriminalistike.¹⁹

¹⁹ <https://wab-edu.net/uploads/docs/librat/METODIKA-%20Nexhad%20Korajlic.pdf>

2. Kuptimi i vjedhjeve

Mbrojtja juridike penale e pronës private, daton që nga koha e lindjes së shtetit dhe së drejtës. Në kuptimin e gjerë, në veprat penale kundër pasurisë bëjnë pjesë të gjitha ato vepra, të cilat janë të drejtuara kundër pronës, gjegjësisht që kryerësi vetes t'i sjellë dobi pasurore të kundërligjshme, pa marrë parasysh se a gjenden në këtë grup, apo në ndonjë grup tjetër të veprave penale. Në raport me veprat penale, të cilat janë kryer në të kaluarën, veprat e sotme penale, kryesisht dallohen sipas mënyrës, formës dhe teknikës së kryerjes. Edhe sot ekzistojnë vepra penale kundër pasurisë si: vjedhje, vjedhje të rënda, vjedhje grabitqare, mashtrime dhe vepra penale të tjera klasike, por mënyra e kryerjes së veprave penale të cekura ka ndryshuar, duke iu përshtatur raporteve të reja pasurore, si dhe mundësive bashkëkohore, teknike dhe mjeteve të cilat shfrytëzohen gjatë operacioneve dhe transaksioneve të ndryshme financiare. Sot vjedhjet, mashtrimet dhe veprat të tjera kryhen shpeshherë përmes futjes, fshirjes apo ndryshimit të të dhënave kompjuterike, apo programeve dhe mënyrave tjera të ndikimit në rezultatet e procedimit të përpunimit elektronik të të dhënave përmes të të cilave kryhen dobi pasurore të kundër ligjshme jashtëzakonisht të mëdha.²⁰

Veprat penale kundër pasurisë bëjnë pjesë në të ashtuquajturin kriminalitet klasik dhe janë të njohura edhe me ligjet penale më të vjetra. Me pasuri, nënkuptohen sendet e luajtshme dhe të paluajtshme, të drejtat pronësore dhe interesat pronësore, të cilat i takojnë personit fizik dhe juridik.²¹ Mbrojtja juridike penale e pronës private, daton që nga koha e lindjes së shtetit dhe së drejtës. Në kuptimin e gjerë, në veprat penale kundër pasurisë bëjnë pjesë të gjitha ato vepra, të cilat janë të drejtuara kundër pronës, gjegjësisht që kryerësi vetes t'i sjellë dobi pasurore të kundërligjshme, pa marrë parasysh se a gjenden në këtë grup, apo në ndonjë grup tjetër të veprave penale. Në raport me veprat penale, të cilat janë kryer në të kaluarën, veprat e sotme penale, kryesisht dallohen sipas mënyrës, formës dhe teknikës së kryerjes. Edhe sot ekzistojnë vepra penale kundër pasurisë si: vjedhje, vjedhje të rënda, vjedhje grabitqare,

²⁰ Albania, Prosecution of serious crimes, Tirana, Republic of Albania

²¹ Salihu, Ismet, E drejta penale, pjesa e veçantë, Prishtinë, 2009, fq. 339. 3 Halili, Ragip, Kriminologjia, Prishtinë, 2011

mashtime dhe vepra penale të tjera klasike, por mënyra e kryerjes së veprave penale të cekura ka ndryshuar, duke iu përshtatur raporteve të reja pasurore, si dhe mundësi bashkëkohore, teknike dhe mjeteve të cilat shfrytëzohen gjatë operacioneve dhe transaksioneve të ndryshme financiare. Sot vjedhjet, mashtimet dhe veprat të tjera kryhen shpeshherë përmes futjes, fshirjes apo ndryshimit të të dhënave kompjuterike, apo programeve dhe mënyrave tjera të ndikimit në rezultatet e procedimit të përpunimit elektronik të të dhënave përmes të të cilave kryhen dobi pasurore të kundër ligjshme jashtëzakonisht të mëdha.²² Mbrojtja e pasurisë, e cila përfshinë jo vetëm sendet-objektet, por edhe mbrojtjen e të drejtave pasurore (nga mashtimi, shtrëngimi) dhe interesave pasurore (cenimi i interesave pasurore - është keqpërdorimi i besimit) në masën më të madhe realizohet me masat e së drejtës civile dhe ekonomike, ndërsa me aplikimin e sanksioneve penale, vetëm kur vjen deri te cenimi, apo rrezikimi i pasurisë, ka ardhur përmes përdorimit të forcës, kërcënimit, shantazhit apo përmes veprimeve të ngjashme, që janë me rrezikshmëri shoqërore. Mund të theksohet, se kjo mbrojtje është e kufizuar për arsye se, kryesisht ka të bëjë me cenimin e drejtave pasurore, që janë gjëra të luajtshme, ndërsa në raste të rralla te ato të paluajtshme dhe për arsye se me këtë mbrojtje janë përfshirë cenimet të bëra me paramendim. Megjithatë, pa marrë parasysh nivelin e kufizuar të mbrojtjes juridike penale të pasurisë, rëndësia e kësaj mbrojtje është e pakontestueshme. Në kuadër të mbrojtjes juridike të pasurisë, mbrojtja juridike penale pa dyshim paraqet vetëm një pjesë të saj, por specifike dhe shumë të rëndësishme, se pa mbrojtjen juridike penale nuk mund të mendohet mbrojtja efikase dhe efektive e pasurisë. Për këtë dëshmojnë, veçanërisht numri jashtëzakonisht i madh i veprave penale. Objekt mbrojtës i këtyre veprave penale, është pasuria private dhe shtetërore, si dhe pasuria shoqërore e cila u takon personave juridik dhe e cila ende nuk është privatizuar. Me dispozitat e këtij kapitulli, janë paraparë ato vepra penale, me të cilat objekt dominues është mbrojtja e pasurisë.²³ Por pasuria nuk mbrohet vetëm me dispozitat e kapitulli, ajo mbrohet edhe me dispozitat të kapitujve të KPK-së, të cilat

²³ Salihu, Ismet, E drejta penale, pjesa e veçantë, Prishtinë, 2009, fq. 339.

kanë objekt të posaçëm grupor të mbrojtjes juridike-penale, por me të cilat mbrohet edhe pasuria si për shembull, veprat penale kundër mjedisit, kafshëve, bimëve dhe objekteve kulturore, veprat penale kundër sigurisë së përgjithshme të njerëzve, veprat penale kundër pasurisë etj. Dallimi ndërmjet këtyre veprave penale është në atë se, veprat kundër pasurisë, prona paraqitet si objekt themelor, i vetëm mbizotërues i mbrojtjes, ndërsa te veprat tjera penale, ajo paraqitet si objekt i mbrojtur së bashku me ndonjë objekt tjetër, me ç'rast ky objekt tjetër ka domethënie primare. Kjo do të thotë, që veprat penale nga ky kapitull, paraqesin veprat penale kundër pasurisë klasike të cilat kanë, së bashku me veprat me veprat penale kundër jetës dhe trupit ka një histori më të gjatë. Kanë ndrushuar mënyrat dhe mjetet e kryerjes së veprave dhe format e shfaqjes, por esenca e tyre ka mbetur e njëjtë. Karakteristikë themelore e numrit më të madh të veprave kundër pasurisë, është përvetësimi i kundërligjshëm i dobisë pasurore. Këto janë të gjitha ato vepra penale, te të cilat veçori konstituive është qëllimi i përvetësimit të dobisë pasurore të kundërligjshme. Veprat e tilla janë psh. vjedhjet, vjedhjet e rënda, vjedhjet grabitqare, shantazhi etj. Te disa vepra penale të këtij kapitulli (veprat penale kundër pasurisë) kryhen vetëm me qëllim që ta mbajë në posedim të vetin, por pa pasur qëllim të përvetësimit. Ekzistojnë vepra penale, te të cilat nuk ekziston asnjëri prej këtyre qëllimeve të përmedura, vetëm qëllimi i marrjes së sendit të huaj për shkak të shërbimit dhe përdorimit për qëllimet për të cilat është destinuar, në mënyrë që pas kësaj përsëri t'i kthehet pronarit të mëparshëm. Vepra e tillë është e njohur edhe nga e drejta penale romake si shfrytëzim i kundërligjshëm i sendit pa qëllim të përvetësimit. Anën subjektive të të gjitha veprave penale kundër pasurisë e paraqet paramendimi, sepse përveç qëllimit si karakteristikë subjektive, këto vepra mund të dallohen edhe sipas disa rrethanave objektive. Kështu, objekt të sulmit mund të renditen në dy grupe:vepra kundër sendeve të luajtshme dhe në vepra penale kundër pasurisë në përgjithësi dhe të drejtave dhe interesave pasurore. Te të parat, veprimi i kryerjes apo sulmit, përbën rrëmbimin apo përvetësimin e sendeve të huaja të luajtshme (vjedhje, vjedhje e rëndë, vjedhje grabitqare, grabitje etj). Derisa te veprimet të tjera, kryerja paraqitet në forma të tjera siç janë:mashtrimi, mashtrimi me subvencionet, keqpërdorimi i sigurimit, shantazhi, keqpërdorimi i besimit, dëmtimi i të drejtave të

personit tjetër etj. Sipas mënyrës së kryerjes, dallohen veprat e rrëmbimit (vjedhja, vjedhja e rëndë, grabitja etj), veprat e përvetësimit (psh. shpërdorimi), veprat të cilat kryhen me përdorimin e forcës dhe kërcënimit (detyrimi, shantazhi), veprat të cilat kryhen me mashtrim apo shfrytëzim, gjegjësisht me keqpërdorimin e ndonjë rrethane (psh. mashtrimi, kontraktimi joproporcional). Veprat të cilat veprimin, ose mosveprimin në dëm të pasurisë e ndërmerr vet i dëmtuari, gjegjësisht viktima (psh. mashtrimi, detyrimi, shantazhi), veprat të cilat nuk kanë për qëllim përvetësimin e sendit por vetëm dëmtimin apo asgjësimin e tij (psh dëmtimi i pasurisë së luajtshme). Te shumica e veprave penale, vlera pasurore bëhet me vepër penale, gjegjësisht dëmet e shkaktuara paraqesin rrethanë kualifikuese. Pasi që veprat penale kundër pasurisë, kanë elementin vleror sepse dëmi i shkaktuar nga kryerja e tyre mund të shprehet në para, kështu edhe format kualifikuese të shumica e veprave penale (vjedhja e rëndë, mashtrimi, shpërdorimi, fajdeja) paraqiten kur dëmi tejkalon shumën e caktuar në para, gjegjësisht kur shuma e përvetësuar e dobisë pasurore në mënyrë të kundërligjshme e kalon shumën e caktuar me ligj. Në rastet e ekzistimit të dëmeve të vogla, krahas ekzistimit të rrethanave tjera, vepra kualifikohet si formë e lehtë, e privilegjuar, e shpërdorimit apo mashtrimit. Veprat penale kundër pasurisë, konsiderohen forma të rënda, të kualifikuara në rastet kur kryhet me dhunë apo me kanosje, duke përdorur armë apo mjete të rrezikshme, duke vepruar posaçërisht në mënyrë të rrezikshme dhe të vrazhdë etj. Me dispozita të KPK-së, është inkriminuar mundësia e lirimit nga dënimi, nëse kryerësi i veprës penale e kthen pasurinë e përvetësuar, ose e ka në posedim para se të jetë njoftuar për fillimin e procedurës penale.

3. Llojet e vjedhjeve

Vjedhja e energjisë elektrike, ngrohjes ose gazit natyror

Neni 235-a

(1) Personi i cili i lidhur pa pëlqimin e operatori i sistemit përkatës duke marrë pajisje para-matëse duke hequr, paaftësi, tejkalimin, ndryshime dhe aparatit si trajtimin për matjen ose përdorim tjetër të paautorizuar të energjisë elektrike, ngrohjes ose gaz natyror, me qëllim të fitimit të pasurisë së paligjshme të pronës për vete ose për një tjetër, dënohet me burgim deri në tre vjet dhe me gjobë.

(2) Nëse vlera e energjisë elektrike të vjedhur, energjisë termike ose gazit natyror është më e lartë, kryerësi dënohet me burgim deri në pesë vjet dhe me gjobë.

(3) Përpjekja për krimet e përmendura në paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, dënohet.

(4) Nëse krimi kryhet nga personi juridik, dënohet me gjobë.²⁴

Vjedhje të rënda

Neni 236

(1) Nëse vjedhja është kryer:

1) duke thyer apo thyer brenda, duke tejkaluar pengesat ose duke tejkaluar pengesat kryesore,

2) nga disa persona të lidhur me vjedhje,

3) në mënyrë të pafytyrë,

4) nga një person që posedon disa armë ose armë të rrezikshme për sulmin apo mbrojtjen,

5) gjatë një zjarri, një përmbajtje ose një aksidenti të ngjashëm dhe

6) nëse sendet janë me vlerë më të madhe, kryerësi dënohet me burgim prej një deri në pesë vjet dhe nëse sendet kanë vlerë të konsiderueshme, kryerësi dënohet me burgim prej një deri në dhjetë vjet.

(2) Për vjedhjen e objekteve në shkallë të gjerë, kryerësi dënohet me burgim prej një deri në dhjetë vjet.

²⁴ Kambovski, Vllado; Tupancevski, Nikolla, Kazneno parvo, faqe.282

(3) Nëse sendi i vjedhur është nën mbrojtje të përkohshme, trashëgimi kulturore, gjë e rrallë natyrore ose pajisje ose send tjetër me rëndësi të veçantë për sigurinë e njerëzve dhe pronës dhe sigurinë e transportit publik ose objektin e instalimeve publike ose objekt në përdorim të përgjithshëm, kryesi dënohet me burgim prej të paktën katër vjetësh.

(4) Nëse vlera e sendit të vjedhur nga paragrafi (1) i këtij neni është më i ulët dhe kryerësi ka vazhduar të caktojë një objekt të kësaj vlere, dënohet me gjobë ose me burgim deri në tre vjet.²⁵

Grabitje

Neni 237

(1) Personi i cili me përdorimin e forcës ose kërcënimin për sulm të menjëhershëm në jetën ose trupin e tjetrit do të largojë një send tjetër të luajtshëm me qëllim të ndarjes në mënyrë të paligjshme të tij, dënohet me burgim prej së paku pesë vjetësh.

(2) Nëse vlera e sendit të sekuestruar është e madhe, kryerësi dënohet me burgim prej së paku tetë vjetësh.

(3) Nëse vlera e sendit të sekuestruar është më e vogël, kryerësi dënohet me burgim prej një deri në pesë vjet.

(4) Nëse gjatë kryerjes së veprës penale nga pika 1 personi ka qenë lëndim i rëndë trupor ose nëse krimi është kryer në grup, bandë ose nëse është përdorur armë zjarri ose armë e rrezikshme, kryerësi dënohet me burgim të paktën dhjetë vjet.

(5) Nëse gjatë kryerjes së veprës penale nga pika 1 personi me dashje është privuar nga jeta e tij, kryerësi dënohet me burgim prej së paku dhjetë vjet ose me burgim të përjetshëm.²⁶

Vjedhje grabitqare

Neni 238

²⁵ Kambovski, Vllado; Tupancevski, Nikolla, Kazneno parvo, faqe.282

²⁶ Po aty

(1) Personi i kapur në vjedhje, fuqi përdorim ose kërcënim të sulmit të menjëhershëm mbi jetën apo trupin e një tjetër me qëllimin e sendit të vjedhur për të mbajtur, dënohet me burgim prej së paku pesë vjet.

(2) Nëse vlera e sendeve të vjedhura është një shkallë të madhe, dënohet me burgim prej së paku tetë vjet.

(3) Nëse vlera e objektit të vjedhura është më pak, do të dënohet me burgim prej një deri në pesë vjet.

(4) Në qoftë se, në kryerjen e veprës penale nga pika 1 një person i shkaktuar qëllimisht lëndime të rënda trupore ose nëse grabitje e armatosur është kryer në përbërja e një grupi ose bande ose nëse përdoret një armë zjarri ose një armë e rrezikshme, kryerësi dënohet me burgim prej së paku dhjetë vjetësh.

(5) Nëse gjatë kryerjes së veprës penale nga pika 1 personi me dashje është privuar nga jeta e tij, kryerësi dënohet me burgim prej së paku dhjetë vjet ose me burgim të përjetshëm.²⁷

Shmangie

Neni 239

(1) Personi i cili në mënyrë të kundërligjshme fiton një send të luajtshëm të huaj, i cili i është besuar atij ose një personi tjetër, dënohet me gjobë ose me burgim deri në tre vjet.

(2) Nëse vlera e sendeve të konfiskuara është më e vogël dhe kryerësi ka hyrë në konfiskimin e sendeve të kësaj vlere, dënohet me gjobë ose me burgim deri në një vit.

(3) Nëse krimi nga paragrafët 1 dhe 2 bëhet nga kujdestari ose personi të cilit i janë besuar sendet personit juridik në lidhje me punën e tij, dënohet me burgim prej tre muaj deri në pesë vjet.

(4) Personi që në mënyrë të paligjshme përvetëson një send të huaj të luajtshëm që ka gjetur ose që ka ardhur rastësisht, dënohet me gjobë ose me burgim deri në një vit.

²⁷ Kambovski, Vllado; Tupancevski, Nikolla, Kazneno parvo, faqe.282

(5) Nëse vlera e sendeve të konfiskuara është e rëndësishme ose objektet janë nën mbrojtje të përkohshme ose trashëgimi kulturore, kryerësi dënohet me burgim prej një deri në dhjetë vjet.

(6) Për krimet e përmendura në paragrafët (2) dhe (4) të këtij neni, ndjekja penale ngrihet me padi private dhe për propozimet e paragrafëve (1) dhe (3) të këtij neni.²⁸

Shërbim

Neni 240

(1) Personi i cili nuk është i autorizuar të përdorë para, letra me vlerë ose sende të tjera të luajtshme që i janë besuar ose sendet të cilat ai nuk do të autorizojë për t'i dhënë shërbim një tjetri, dënohet me gjobë ose me burgim deri në një vit.

(2) Prokuroria kryhet pas propozimit.²⁹

Marrja e objekteve të huaja

Neni 241

(1) Personi i cili me qëllim të mbajtjes së tij në posedim, pa qëllim të shpërdorimit nga një palë tjetër, në mënyrë të paligjshme, merr një send të luajtshëm të huaj, dënohet me gjobë ose me burgim deri në një vit.

(2) Prokuroria kryhet me pagesë private.³⁰

Konfiskimi i një automjeti

Neni 242

(1) Personi që në mënyrë të paligjshme konfiskon një automjet tjetër me qëllim të përdorimit të tij për ngarje, dënohet me gjobë ose me burgim deri në një vit.

(2) Nëse përdorimi i automjetit zgjat për një kohë të gjatë ose ka shkaktuar më shumë dëm, kryesi dënohet me burgim prej tre muaj deri në tre vjet.

(3) Përpjekja për krimin nga pika 1 është e dënueshme.³¹

²⁸ Kambovski, Vllado; Tupancevski, Nikolla, Kazneno parvo, faqe.282

²⁹ Ibidem

³⁰ Ibidem

³¹ Ibidem

Dëmtimi i objekteve të huaja

Neni 243

(1) Personi që do të dëmtojë, shkatërron ose bën objekte të huaj të papërdorshme, dënohet me gjobë ose me burgim deri në tre vjet.

(2) Nëse dëmi është me vlerë të konsiderueshme ose sendet janë mallra nën mbrojtje të përkohshme ose trashëgimi kulturore, kryerësi dënohet me burgim prej gjashtë muajve deri në pesë vjet.

(3) Prokuroria për krimin nga pika 1 merret pas një padie private.³²

Dëmtime për të drejtat e dikujt tjetër

Neni 244

(1) Personi i cili, me qëllim të parandalimit të ushtrimit të të drejtave mbi sendet, tjetërsion, shkatërron, dëmton ose heq objektin e tij mbi të cilin personi tjetër ka një peng ose të drejtë gëzimi, dënohet me gjobë ose me burgim deri në një vit.

(2) Personi i cili do të mbulojë, të tjetërsojë, të shkatërrojë, të dëmtojë ose të bëjë të papërdorshme të gjitha ose një pjesë të pronës së tij ose të rrëfejë një kërkesë të pavërtetë, të bëjë një kontratë të rreme ose me ndonjë akt tjetër mashtrues, me dashje ose thellësisht do të kërcënojë pronën e tij kusht dhe në këtë mënyrë të zvogëlojë ose parandalojë mundësinë e pagesës së së paku një prej kreditorëve të saj, dënohet me gjobë ose me burgim prej tre muaj deri në një vit.

(3) Prokuroria për veprën penale të përmendur në paragrafët 1 dhe 2 do të ndërmerret sipas propozimit.³³

Shantazh

Neni 259

(1) Kushdo që me qëllim ose për të marrë një fitim të paligjshëm do të kërcënonte një tjetër që për atë ose një person i afërt do të gjeni diçka që mund të dëmtojë ose nderin e tij të saj ose të tij apo të tyre reputacionin dhe në këtë mënyrë të detyrojë atë për të

³²Ibidem

³³Ibidem

bërë ose jo për të bërë diçka në dëm të tij apo të pronës së tjetrit, dënohet me burgim prej tre muajve deri në pesë vjet.

(2) Një rast të paragrafit 1, si një IA grup anëtarësh, bandës ose shoqatë tjetër ose të marra fitimit të pronës i rëndësishëm apo një dëmtim të konsiderueshme të pronës, dënohet me burgim prej një deri në dhjetë vjet.³⁴

Fajde

Neni 260

(1) Personi i cili, për shërbimin që merr, merr ose organizon për vete një të ardhur tjetër jo-monetare, duke shfrytëzuar pronën e tij të rëndë, kushtet e vështira të banimit, nevojat, përvojën ose pamjaftueshmërinë e pamjaftueshme, dënohet me gjobë ose me burgim deri në tre vjet.

(2) Ndëshkimi i përmendur në paragrafin 1 do t'i shqiptohet personit të paautorizuar me qëllim të dhënies së parave ose sendeve të tjera të konsumueshme me një marrëveshje me marrëveshje, dhe në këtë mënyrë rregullon fitimin disproporcional të pasurisë.³⁵

³⁴Ibidem

³⁵Ibidem

4. Vjedhjet me thyerje

Nëse vjedhja është kryer; - duke thyer ose thyer brenda, duke tejkaluar pengesat ose mënyra të tjera për kapërcimin e pengesave të mëdha; - nga më shumë se një person i lidhur me vjedhje; - në një mënyrë të hapur. Dënimi nga paragrafi 1 i shqiptohet kundër kryerësit të vjedhjes së sendeve me vlerë të konsiderueshme; Nëse objekti i vjedhur është me rëndësi të veçantë shkencore, kulturore ose historike, kryerësi dënohet për së paku tre vjet.

Dallimi në mes vjedhje dhe grabitje është se vjedhja e rëndë si koncept është gjithashtu një vjedhje, por lloj më të rënda të kualifikuar, duke pasur parasysh mënyrën e ekzekutimit, pjesëmarrja e më shumë persona në komision, rrethanat që janë vjedhur dhe objekt i veprimit. Dallimin mes vjedhje krime dhe vjedhje të madhe duke larguar pasurinë e luajtshme e të tjerëve mund të vëreni mungesën e qëllimit për Përvetësimi i kundërligjshëm i pasurisë së luajtshme njerëzve të tjerë. Gjithashtu ndryshimi mund të vërehet se konfiskimi krimi i objekteve të tjerë ndiqen penalisht në një padi civile, ndërsa vjedhje dhe vjedhje të rënda zyrtarisht.

5. Vjedhja me forcë dhe vjedhja me armë

Nëse gjatë ekzekutimit të këtij krimi një person është shkaktuar nevojën rëndë fizike, është se ajo është bërë me qëllim, sepse në qoftë se lëndime të rënda trupore është shkaktuar nga neglizhenca apo pakujdesia nuk do të ekzistojnë në këtë krim, por do të punojë për duke shkaktuar lëndime të rënda trupore gjatë neglizhencës. dëmtim të rëndë mund të jetë shkaktuar në ekzekutimin shumë hajdutësh vjedhin, ose në momentin e sekuestrimit të paluajtshmërive të huaj, performanca ose në vend kusarësh vjedhin ose menjëherë pas Robbers vjedhin shembull në kohën e kërkuar për shkelësin të iknin nga pika e bardhë , deri në momentin kur një dorëzim paqësor i sendit nuk është arritur.

Personi i nënshtruar lëndimit të rëndë trupor nuk duhet domosdoshmërisht të dëmtohet në asnjë rast, p.sh. personi nga i cili është marrë sendi. Pra, mund të jetë një

person që ka për qëllim parandalimin e ekzekutimit të veprës penale të vjedhjes që hasur në lokalet dhe pasuria e të cilave nuk është në zotërim të saj.

Ku povejke autorët ishin të përfshirë në grabitjen e krimit të armatosur dhe vetëm një lëndim shkaktuar rëndë është e mundur në qoftë se pjesëmarrësit e tjerë kanë rënë dakord për dëm të tillë të rënda trupore nga vetëm ai që e ka shkaktuar lëndime. Nëse pëlqimi i tillë nuk e ka prejardhjen nga rrethanat e tyre, ose të tjera gjatë zbatimit të këtij krimi, në këtë rast një të tillë që qëllimisht janar shkaktuar dëm të rëndë trupor do të jetë në formë të kualifikuar për grabitje të krimit të armatosur dhe tjetri për vjedhje të tjera të krimit të zakonshëm armatosur.

Në rast se kryhet krimi i vjedhjes, lëndimet e rënda trupore kanë më shumë njerëz, do të jetë vetëm një krim. Nëse në rast të kryerjes së një veprë penale bëhet grabitje e një personi dhe lëndimet e rënda trupore të shkaktuara nga kryerësi, ai / ajo do të jetë gjyqtari për një vepër penale që shkakton lëndime të rënda trupore nga pakujdesia dhe jo si një formë e kualifikuar e vjedhjes së vjedhjeve.

Vepra penale e grabitjes së vjedhjes i referohet atyre rasteve kur gjatë ekzekutimit është përdorur një armë ose një armë e rrezikshme. Këtu ka më shumë gjasa të inkriminohet në një formë më të vështirë, pasi rrezikon jetën dhe integritetin trupor të vetë viktimës ose të të tjerëve. Por ende forma më e vështirë e vjedhjes me grabitje penale është në rastin kur vritet ekzekutimi i një personi me qëllim.

Kjo është vetëm një vrasje të veçantë rast nga lakmia, por sepse këtu privimi i jetës shfaqet si një mjet për të siguruar ekzekutimin e tij shumë të vjedhjes, në mënyrë që ata janë të konsideruar si grabitje e rëndë të armatosur. Nëse privimi i jetës të kryera nga pakujdesia një rast të grabitjes së armatosur dhe vrasje nga pakujdesia e cila duhet në rrethanat dhe faktet për të përcaktuar, duke pasur parasysh se grabitje e armatosur të ekzistojë kur vrasja ishte i paramenduar. Ajo duhet gjithashtu të theksohet se nuk është ky krim i rëndë nuk është e nevojshme një person me qëllim të privohet nga jeta dhe qëllim për të mbajtur pika subjektin për grabitje të armatosur. Ju mund të punoni për këtë punë dhe c zbuloni se ku ndodhet sendi që kryesi dëshiron të mbajë për vete, por edhe në rast se është e nevojshme të largohet rezistenca ose të mos kërkohet ndihmë.

KAPITULLI I KATËRT

VJEDHJET ME FORCË NË RM NË PERIUDHËN KOHORE 2010-2015

1. Statistikat dhe të dhënat zyrtare për Vjedhjet me forcë në RM për vitet 2010-2015

Për përshkrimin dhe përpunim më të mir të veprave penale grabitje dhe grabitje me forcë në teritorin e R.M.-së dhe në juridiksionin lokal Gjykata Themelore Gostivari si krime të dhunshme në kriminalitetin e përgjithshëm në Maqedoni janë shfrytëzuar të dhënat nga Enti Shtetëror për Statistika nga viti 2010-2015, të dhënat nga arhiva e Gjykatës Themelore Gostivar viti 2010-2015 , të dhënat nga MPB nga viti 2010-2015 si dhe të dhënat e ndara vecmas për këto vepra penale nga një pjesë e statistikave Evropiane.

Tabela nr.1 : Personat e rritur të gjykuar për veprat penale kundër pronës

Personat e rritur të gjykuar për veprat penale kundër pronës					
2010	2011	2012	2013	2014	2015
3612	3850	3652	4073	3965	4296

Burimi : Enti shtetëror për statistika i R.M.-së

Tabela nr:1 tregon të dhënat për periudhën e viteve 2010-2015 individualisht për çdo vit për të rriturit e dënuar për krime kundër pronës në të cilën duke përfshirë vjedhjet dhe vjedhjet me forcë . mund vihet re se të rriturit më të dënuar janë në vitin 2015, dhe më së paku në 2010, dhe nuk ka një përqindje të madhe të rritjes apo zvogëlimit, mbi të gjitha të ngjashme me numrin e të rriturve të dënuar për krime kundër pronës nga 2010-2015 vit. Të njëjtat të dhëna janë transferuar në grafikun e më poshtëm.

Shfaqja grafike nr. 1: Të dënuar për krime kundër pronës

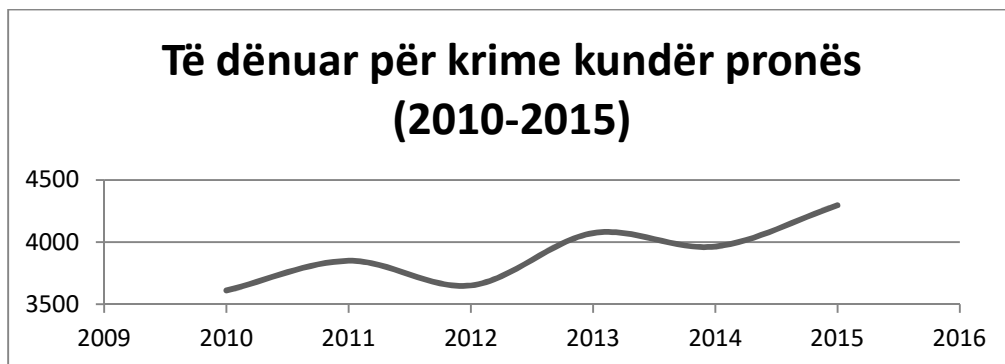

Tabela nr. 2: Të rriturit e dënuar sipas llojit të krimit dhe dënimet e shqiptuara

Të rriturit e dënuar sipas llojit të krimit dhe dënimeve kryesore të shqiptuara - dënimet me burgim, gjobë dhe të imponuara (parësore dhe sekondare) për veprat penale kundër pronës															
Dënimet kryesore															
	Në tërësi				Burg							Gjobë			
	Persona të gjykuar	Gra	Burgim të përjetshëm	Burgim deri prej 20 vite	10-15 vite	5-10 vite	3-5 vite	2-3 vite	1-2 vite	Prej 6 muaj deri më 1 vit	Deri më 6 muaj	Deri më 5000 denar	Prej 5001 deri 10000	Prej 10001 deri 30000	Mbi 30001 denar
Në tërësi	3370	353	-	1	7	23	54	104	313	267	217	15	34	172	151
Vjedhjet	60	5	-	1	6	18	15	5	6	5	1	-	-	-	-

Vjedhjet me forcë	7	-	-	-	1	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-
----------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

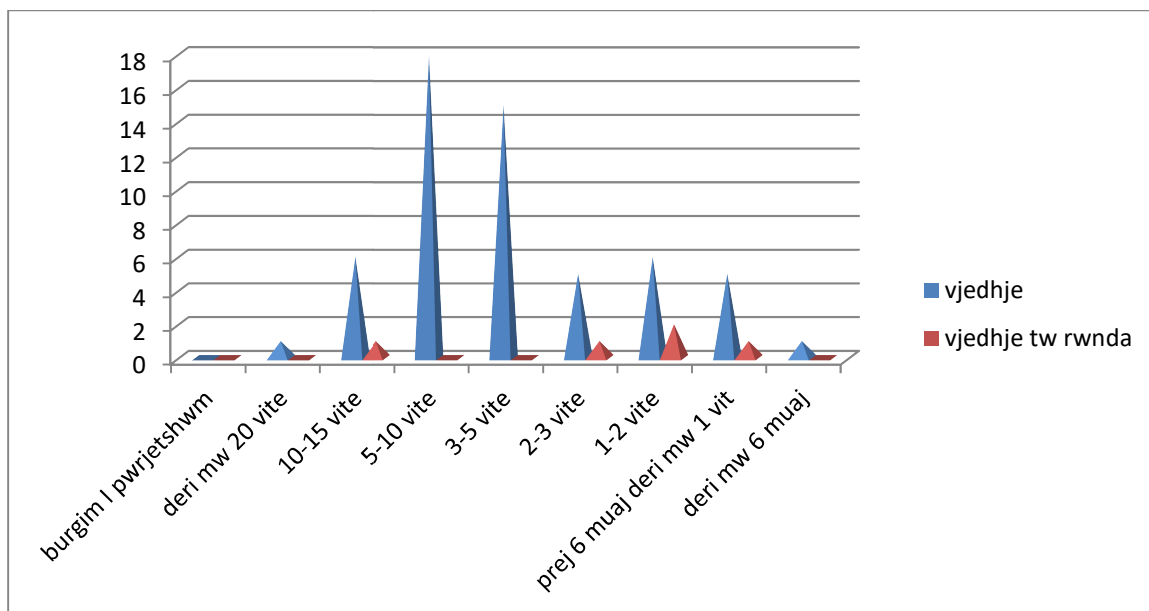
Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Nga tabela NR.2 mund të vërehet se janë paraqitur të dhënat për të dënuarit të rriturit sipas llojit të krimit, sipas gjinisë dënimet e shqiptuara.

Për veprën penale grabitje ka gjithsej 60 persona të dënuar, nga të cilët 5 janë gra ndërsa vetëm 7 vetë janë dënuar për grabitje. Si dënimet kryesore - burg për vepra penale e grabitjes ka të paktën 1 të shqiptuara për një dënim me burg prej 20 vetësh , dhe më shpesh autorët janë dënuar me burgim 5-10 vjet, ndërsa për te Vjedhja me forcë më së shumti ka kryes të dënuar me dënimi burgosjeedhe ate prej 1-2 vjet. Këto të dhëna janë gjithashtu të paraqitura në tabelën më poshtë.

Duhet të theksohet se ka autorë të dënuar për burgim të përjetshëm, por për shkak të shkrirjes së krimit të vjedhjes me vrasje ato gjithashtu janë treguar.

Grafiku nr. 2: Të rriturit e dënuar

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Tabela nr. 3: Të rriturit e dënuar me dënime alternative për krimet kundër pronës

Të dënuarit me dënime alternative për krime kundër pronës																
Vjedhje grabitqare	vjedhje	gjithsej	3370	Të dënuar në tërësi	Masat alternative											
					masat alternative – gjithsej	Dënimet me kusht						dënim me kusht me mbikëqyrje mbrojtëse	me ndërprerje të kushtëzuar të procedurës penale	shërbim në komunitet	Paralajmërim gjyqësor	Burg shtëpijak
						burg	Dënime me të holla									
							Të dënuar me kusht gjithsej	Mbi 1 vit	Prej 6 muaj deri më 1 vit	Prej 3 - 6 muaj	Deri më 3 muaj					
7	60		1951	197	248	178	1295	3	6	24	-	-	-	9	-	
2	3															
2	3															
1	2															
1	1															
-	-															
-	-															
-	-															
-	-															
-	-															
-	-															
-	-															
-	-															

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Në tabelën nr. 3 tregon të dhënat për personat e dënuar të rritur për vepra penale grabitje dhe vjedhje grabitqare për të cilat janë shqiptuar masa alternative.

Për krimin e vjedhjes, janë urdhëruar tre masa alternative. Me dënime me kusht më shumë se një vit, ekzistojnë 2 dënime të shqiptuara dhe 1 dënim me kusht në kohëzgjatje prej 6 muaj deri në 1 vit burgim.

Për krimin e vjedhjes gjykatat kanë shqiptuar gjithsej 2 masa alternative. 1 provës për një periudhë prej më shumë se 1 viti në gjykatat e burgut kanë dhënë një masë si masë provës së një personi për një periudhë prej 6 muaj deri në 1 vit burgim.

Tabela nr. 4: Të dhënat statistikore për personat e rritur të dënuar për vepra penale kundër pronës, sipas masave të përgjithshme të sigurisë të shqiptuara, kanë shqiptuar konfiskimin e pasurisë dhe objekteve të konfiskuara

Të rriturit e dënuar për krime kundër pronës, sipas masave totale të sigurisë të imponuara, konfiskimin e pronës dhe sendet e sekuestruara							
	Gjuthsej		Masat e siguris			Konfirmohet konfiskimi i pronës	Konfiskimi i objekteve
	Gjithsej të dënuar	gra	trajtimi i detyrueshëm psikiatrik dhe mbajtja në një institucion shëndetësor	trajtim i detyrueshëm psikiatrik në liri	trajtimi i detyrueshëm i alkoolistëve dhe i droguarve		
Gjithsej	3370	353	5	4	9	19	133
Vjedhje	60	5	-	-	-	-	5
Vjedhje grabitqare	7	-	-	-	-	-	-

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Tabela 4 tregon të dhënat për masat e theksuara të sigurisë, konfiskimin e pasurisë dhe objektet e konfiskuara të të rriturve të dënuar për vepra penale vjedhje grabitqare dhe grabitje që bien në grupin e veprave penale kundër pasurisë.

Për krimin e grabitjes, janë shqiptuar vetëm 5 masa, për sekuestrimin e objekteve dhe për vjedhjen e vjedhjeve nuk ka vendosur masa.

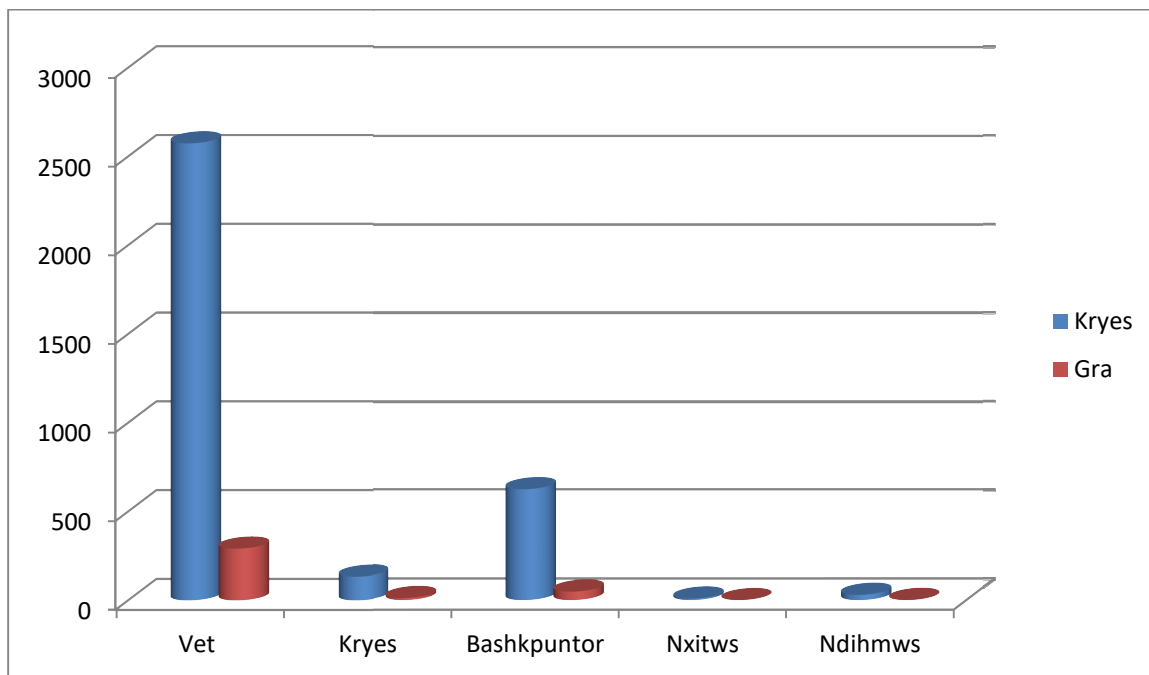
Tabela 5: Të dhënat statistikore për personat e dënuar të rritur për krime kundër pronës sipas shoqërimit, gjinisë dhe numrit të pjesëmarrësve në ekzekutimin e krimit

Të rriturit e dënuar për krime kundër pronës sipas pjesëmarrjes, gjinisë dhe numrit të pjesëmarrësve në ekzekutimin e aktit											
		Pjesmarje					Numri i pjesmarësve në kryerjen e vepres				
		Vet	Kryersi	Bashkpunuesi	Nxitësi	ndihmësi	Një person	Dy persona	Tre persona	Katër persona	Pes e më shumë persona
Gjithsej	3370	2575	134	622	9	30	2575	477	169	86	63
Gra	353	292	12	48	-	1	292	33	19	3	6

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Tabela 5 tregon të dhënat për kryesit e dënuar të veprave penale kundër pasurisë që përfshijnë grabitje dhe vjedhje grabitqare sipas pjesëmarrjes, gjinisë dhe numrit të pjesëmarrësve në kryerjen e veprës penale. Numri më i madh është kryer me bashkëkryerje, 622 për meshkujt dhe 48 femra, ndërsa numri i pjesëmarrësve në kryerjen e veprës penale është kryer më së shpeshti individualisht me 2 persona

Grafiku nr. 3: Shoqërimi

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Tabela nr. 6: Të dhëna statistikore për personat e rritur të dënuar për vepra penale kundër pasurisë sipas përkatësisë në bashkësinë etnike

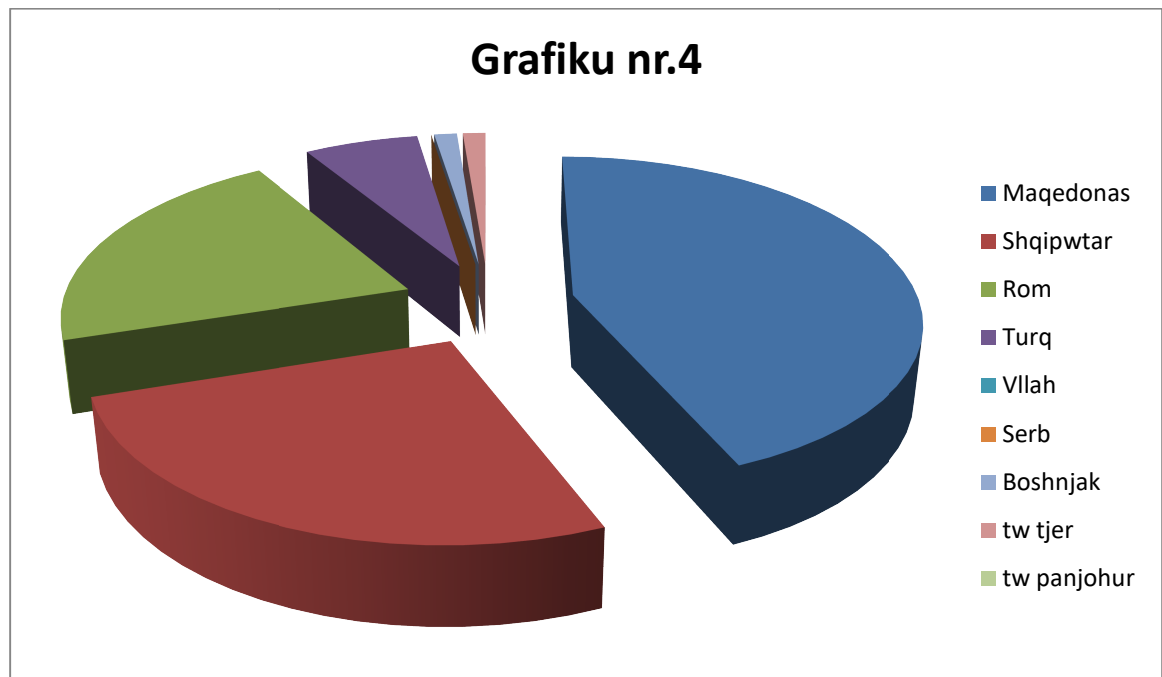
Të rriturit e dënuar për vepra penale kundër pronës sipas përkatësisë në bashkësinë etnike									
Gjithsej	Përkatësia etnike								
	Maqedonas	Shqipëtar	Turq	Rom	Vllah	Srb	Boshnjak	Të tjer	Të panjohur
3370	1163	707	161	572	6	14	30	45	672

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Në tabelën nr.6 Janë paraqitur të dhëna për personat e dënuar të rritur për vepra penale kundër pronës bazuar në përkatësinë e bashkësisë etnike.

Kjo mund të vërehet se shumica e të dënuarve është i nacionalitetit maqedonas dhe 1.163 persona ose 35% e numrit të përgjithshëm të të burgosurve, atëherë bashkësia etnike shqiptare me 707 njerëz të dënuar ose 21%, dhe të paktën 6 persona të dënuar e komunitetit vllah. Të dhënat gjithashtu tregohen në Grafikon nr. 4

Grafiku nr. 4: Të rriturit e dënuar për vepra penale kundër pronës sipas përkatësisë në bashkësinë etnike

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Tabela nr. 7: Të rriturit e dënuar për krime kundër pronës nga okupimi

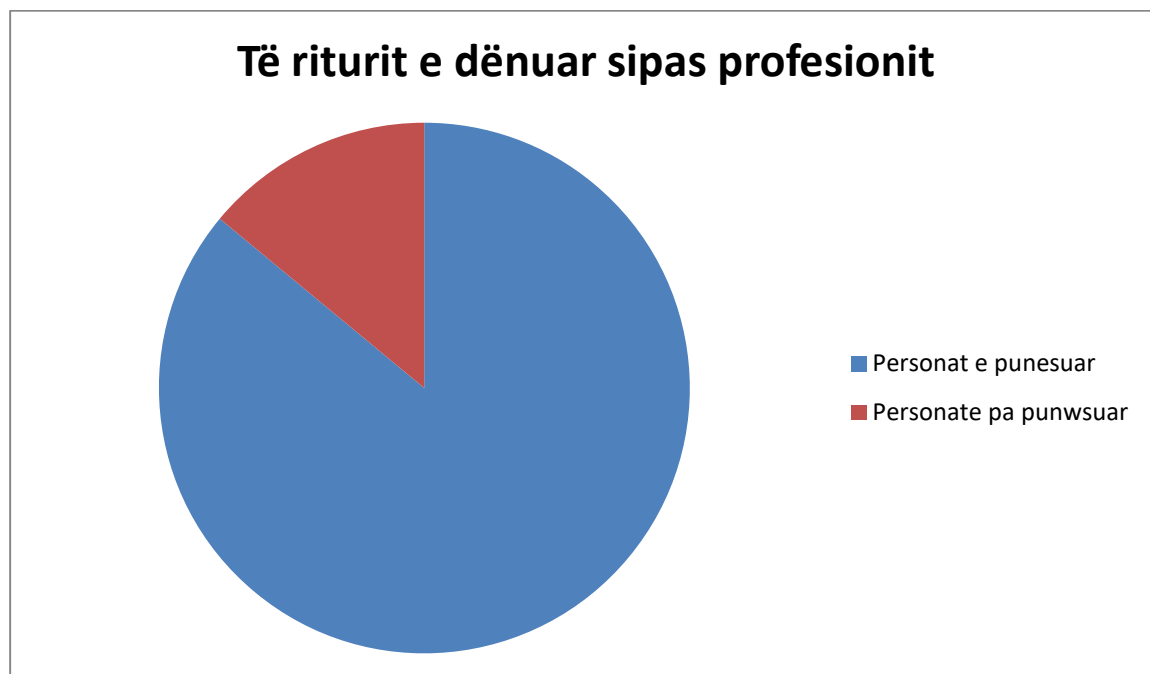
Të rriturit e dënuar për vepra penale kundër pasurisë me profesion															
gjithësej	Personat e punësuar											Personat e pa punësuar			
	nëpunësit civilë dhe drejtorët	ekspertë dhe studiues	teknikë dhe punëtorë të lidhur	zyrtarët	punëtorë në shërbim dhe punëtorë të dyqaneve	ekspertë të bujqësisë	profesione për mënyrën jo-industriale të punës	makinistë dhe përpunuesit e bimëve	profesionet elementare	ushtarakët	punëtorë pa një profesion të caktuar	Të papunë	Të penzionuar	Personat e varur	Të panjohur
3370	33	18	51	12	32	55	73	22	9	3	179	842	60	17	1964

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Në tabelën nr. 7 tregon të dhënat për të rriturit e dënuar nga okupimi për vepra penale kundër pronës, duke përfshirë krimet e vjedhjes dhe grabitjes.

Nga 3370 persona të dënuar që nuk kanë profesion, ka më së shumti ata me arsim të panjohur në vitin 1964, 842 të papunë dhe më së paku me profesione ushtarake, dmth. 3 persona. Të njëjtat të dhëna u regjistruan edhe në Grafikon nr.5 të paraqitur më poshtë dhe mund të konkludohet se 86% e të rriturve të dënuar janë profesione, ndërsa 14% janë jo-profesionale.

Grafiku 5: Të rriturit e dënuar sipas profesionit

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

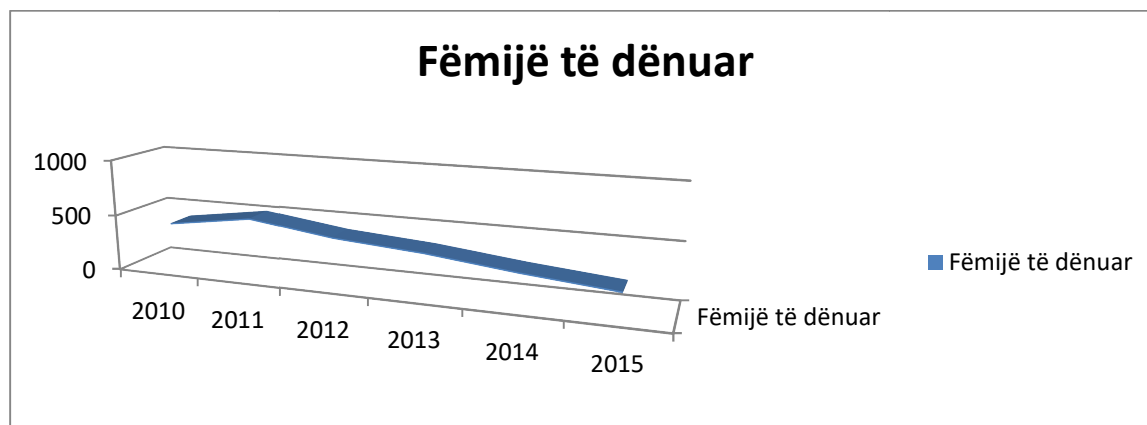
Tabela nr. 8: Fëmijët e dënuar për krime kundër pronës

Fëmijët e dënuar për krime kundër pronës					
2010	2011	2012	2013	2014	2015
403	513	409	353	267	198

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Në tabelën nr. 8 tregohet të dhënat për fëmijët e dënuar për krime kundër pronës në periudhën 2007-2016. Fëmijët më të dënuar janë në vitin 2007 dhe së paku në vitin 2015. Te dhënat e njëjta tregohen edhe në grafikun më poshtë nr:6

Grafiku nr. 6: Fëmijët e dënuar për krime kundër pronës

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Tabela nr. 9: fëmijët e dënuar për vepra penale kundër pasurisë sipas gjinisë, tentativave dhe sanksioneve të theksuara penale

Fëmijët e dënuar për vepra penale kundër pasurisë sipas gjinisë, tentativave dhe sanksioneve të theksuara penale											
	Gjithsej			Fëmij nga 14 deri mw 16 vjet							
	Tw gjith	Gra	Tentim	Gjithsej	Masa disiplinore		Vezhgim i shtuar			Masa instituti	
					Qortim	Qendra disiplinore	Prindwt-kujdestari	Nw familje tjetwr	Enti pwr birwsim	Enti per riedukim	Shtëpi arsimore-korrektuese
Gjithsej	257	17	4	80	2	1	41	-	29	4	3
Vjedhje tw renda	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Vjedhje	38	-	-	10	-	-	8	-	2	-	-

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Në tabelën nr. 9 mund të vërehet se gjykata e fëmijëve të moshës 14-16 vjeç si kryerës të veprës penale të vjedhjes ka shqiptuar 10 masa disiplinore, nga të cilat 8 masa të mbikëqyrjes së intensifikuar nga një prind ose kujdestar dhe 2 masa të imponuara të mbikëqyrjes së intensifikuar nga një autoritet ulës .

Në kontrast me vjedhjen në vjedhjen e vjedhjes me vepër penale kur shfaqet një agjent përmbarues, mund të theksojmë se është shqiptuar një masë ose masë instituti për edukim në një shtëpi arsimore-korrektuese

Tabela nr. 10: Fëmijët e dënuar për krime kundër pronës dhe sanksionet penale të shqiptuara

Fëmijët e dënuar për krime kundër pronës dhe sanksionet penale të shqiptuara																
	Fëmijë prej 16-18 vjet								Fëmijë prej 16-18 vjet							
	Burgu për të mitur								Masa edukuese							
	Gjithsej	Gjith	Deri me 10 vite	Prej 8-10 vjet	Pre 5-8 vjet	Prej 3-5 vite	Prej 2-3 vjet	Deri më 2 vjet	Gjith	Masa disiplinore		Masa për vezhgim të shtuar			Masa institucionale	
										Qortim	Qendra disiplinore	Prindër, bursues kujdestar	Familje tjetër	Ente për birsim	Ente për riedukim	Ente për arsimim dhe riedukim
Gjithsej	177	-	-	-	-	-	-	-	177	18	-	82	-	75	-	2
Vjedhje	28	-	-	-	-	-	-	-	28	-	-	14	-	14	-	-
Vjedhje të rënda	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-

Sipas tabelës nr. 10 ne mund të shohim të dhëna për fëmijët e dënuar të moshës 16-18 vjeç, ku numri i tyre për veprën penale të vjedhjes është 28 fëmijë të dënuar, prej të cilëve 14 fëmijëve u është dhënë masa arsimore e mbikëqyrjes së intensifikuar nga një prind ose kujdestar dhe 14 fëmijë gjithashtu u theksua një masë e mbikëqyrjes së intensifikuar nga një organ kujdestarie.

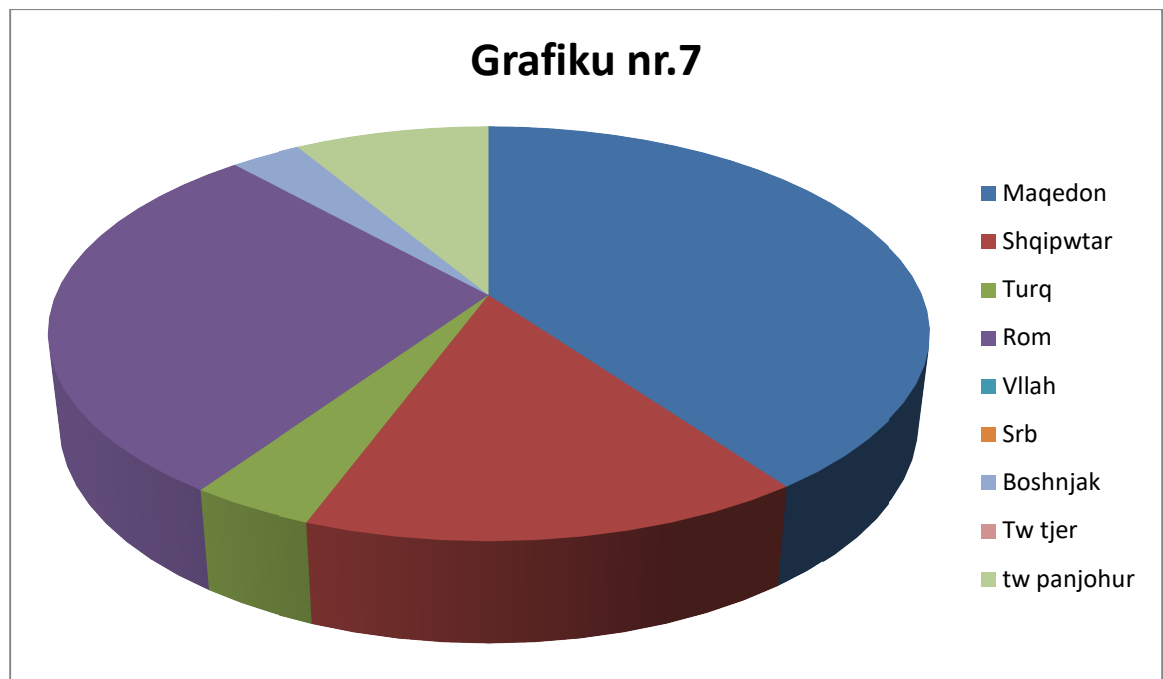
Tabela nr. 11: Fëmijët e dënuar për krime kundër pronës sipas përkatësisë në bashkësinë etnike

Fëmijët e dënuar për krime kundër pronës sipas përkatësisë në bashkësinë etnike									
Gjithsej	Përkatësia etnike								
	Maqedon	Shqipëtar	Turq	Rom	Vllah	Srb	Boshnjak	Tw tjer	Tw panjohur
257	103	40	10	74	-	-	8	-	22

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Në tabelën nr. 11 paraqet të dhënat për fëmijët e dënuar në bazë të bashkësisë së tyre etnike për krime kundër pasurisë ku një total prej 257 fëmijëve të dënuar, pjesa më e madhe janë nga përkatësia etnike maqedonase dhe 103 fëmijë të dënuar ose 40%, e ndjekur nga bashkësia etnike rome me 74 fëmijë të dënuar ose 29% e bashkësisë etnike shqiptare ka 40 fëmijë të dënuar ose 16% e grupit turk etnik ka 10 fëmijë të dënuar ose 4%, nga komuniteti boshnjak ka 8 fëmijë të dënuar ose 3%, ndërsa 22 fëmijë nuk janë të njohura përkatësia cilat bashkësi etnike janë të përfshira (shih grafikun 7

Grafiku 7: Fëmijët e dënuar për krime kundër pronës sipas përkatësisë në bashkësinë etnike

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

**Tabela nr. 12: Fëmijët e dënuar për krime kundër pronës nën përgatitje
shkollore**

Fëmijët e dënuar për krime kundër pronës nën përgatitje shkollore											
Gjithsej	Shkollen qw tani e ndjekin				Paralelja dhe klasa						Qw nuk ndjekin shkollwn
	Fillore	Tw mesme	Tw latw	Tw pa njohur	paralele 1-4	paralele 5-8	1-2 nw tw mesmen	3-4 nw tw mwsmen	Shkolla e lart superiosre	Tw panjohur	
257	10	102	1	81	1	10	53	48	1	81	63

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikës i Republikës së Maqedonisë

Në tabelën nr. 12 tregon të dhënat për fëmijët e dënuar për krime kundër pronës sipas përgatitjes së shkollës, ku nga 257 fëmijë të dënuar 10 fëmijë janë primar, 102 fëmijë janë të mesëm dhe 81 fëmijë me arsim të panjohur, ndërsa në klasën e parë 1 fëmijë është nga klasa 1 -4 , 10 fëmijë janë nga klasa 5-8, 53 fëmijë janë me 1-2 klasë të mesme, 48 fëmijë janë nga klasa 3-4, dhe 63 fëmijë nuk kanë ndjekur shkollën.

2. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2010

Rasti ku punëtor i NLB Tutunska Banka vodhi thuajse 3 milionë euro në franga dhe në euro nga arka e bankës, sipas të gjitha gjasave është vjedhja më e madhe në historinë e Maqedonisë së pavarur.

Ishte arrestuar për vjedhjen në fjalë, me çka rasti futet në një statistikë tjetër interesante, një prej vjedhjeve më të shpejtë të zbardhura në historinë më të re të Maqedonisë. Në MPB nuk duan të konfirmojnë nëse paratë janë gjetur.

Me 3 milionë eurot, të paktën sipas informatave, shifra e vjedhur nga arka e NLB Tutunska Banka është për 15 herë më e madhe se vjedhjen e ngjashme në vitin 2014. Atëherë, i dyshuar ishte arkëtari kryesor me ortakë i Ohridska Banka. Kur jemi tek rasti i djeshëm, rastin e vjedhjes në NLB Tutunska e ka denoncuar drejtori i arkës. Ndryshe, në shtator të vitit 2014-të, tre të punësuar në Ohridska Banka mirë kallëzime penale pasi në periudhë prej 3 muajve, duke manipuluar me paratë që është dashur të mbushen aparatet, nga banka kanë vjedhë 200.000 euro.

Këto janë vjedhjet më të mëdha të parave në Maqedoni të bëra pa kërcënim me armë.

Deri më tani vjedhja më e madhe e parave nga banka është më 9 janar 2010, kur nga makina “Golf” të Stopanska Banka- Bitola, në rrugën Prilep- Manastir nën kërcënim me armë, u vodhën 450.000 euro.

Vjedhja më e madhe individuale e automjetit me para është më dhjetor 2005, kur në një rrugicë në Topanë të Shkupit, nën kazermën “Ilinden”, nga furgoni i “Postave të Maqedonisë”, u vodhën 670.000 euro.³⁶

3. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2011

Në Gjyq për Vjedhje të Rrymës

Pala mbrojtëse dhe pala e dëmtuar kanë ofruar provat në rastin ku për vjedhje të energjisë elektrike akuzohet Hetem Ahmeti.

I akuzuar për vjedhje të rrymës, Hetem Ahmeti ka dalë para drejtësisë në seancën e radhës, e cila është mbajtur në zyrën e gjykatës.

Në këtë seancë, mbrojtja e të akuzuarit dhe përfaqësuesja e KEK-ut kanë paraqitur dëshmitë e tyre.

Prokurorja e rastit në fjalën e saj u shpreh se në bazë të provave i akuzuari ka një borxh ndaj KEK-ut.

Përfaqësuesja e KEK-ut Fëllanza Hasani tha se nga provat materiale që i posedon Gjykata dhe Prokuroria rezulton se kemi të bëjmë me keqpërdorimin e një njehsori elektrik, i cili është i evidentuar në emër të të akuzuarit.

“Pas verifikimit në laborator nga ekipi prej tre anëtarësh ka konstatuar se blombat shtetërore i ka të falsifikuara ndërsa është ndërhyrë në numrat e orës me qëllim që energjia e shpenzuar mos të regjistrohet në mënyrë të saktë”, tha ajo.

Hasani para gjykate theksoi se në lidhje me këtë rast janë bërë fotot e njehsorit të manipuluar dhe janë propozuar edhe dëshmitarët që kanë konstatuar manipulimin.

“Në rastin në fjalë është shkelur Ligji për Energji Elektrike dhe procedura për identifikimin dhe parandalimin e shfrytëzimit të paautorizuar të energjisë elektrike që është nxjerrë në vitin 2009. Shuma e humbur e KEK-ut është 6 mijë e 243 euro”, tha ajo. Nga ana tjetër, Nuhi Uka, mbrojtësi i të dëmtuarit, kërkoi të dijë nëse përfaqësuesja e KEK-ut është e njoftuar për një vendim të Zyrës së Rregullatorit të Energjisë që sipas tij KEK-u duhet të shkarkojë konsumatorin nga shfrytëzimi i paautorizuar i energjisë.

³⁶<http://meta.mk/sq/vjedhja-e-rreth-3-milione-eurove-ne-tutunska-banka-me-e-madhja-ne-historine-e-maqedonise/>

Ndërsa përgjigjja e përfaqësueses së KEK-ut ishte se janë të njoftuar për vendimin e bordit dhe se kanë bërë padi në Gjykatën Supreme sepse vendimin e ZRRE-së e kanë konsideruar të pabazë ngase sipas saj për çështjen penale kompetente për të vendosur është gjykata e jo organi administrativ.

Mbrojtësi i të akuzuarit në seancë prezantoi edhe një kontratë si provë se objekti në të cilin ka qenë ajo orë ka qenë i lëshuar me qira.

“Në këtë çështje nuk ekziston asnjë përgjegjësi penale për të mbrojturin tim sepse ZRRE ka marrë vendim lidhur me borxhin e pretenduar të ndërmarrjes së dëmtuar, ku është përcaktuar se i mbrojturi im duhet të shkarkohet nga ky borxh”, tha avokati.

Seanca e radhës u caktua me 12 prill ku do të dëgjohen disa dëshmitarë.

Hetem Ahmeti është i akuzuar për vjedhje nga Prokuroria Komunale e Prishtinës në vitin 2011.

Sipas Prokurorisë, Hetemi nga një datë e pavërtetuar e deri në muajin maj të 2011 në një lokal të tij në Prishtinë ka shfrytëzuar energjinë elektrike, ku ka manipuluar me numrat e njehësorit elektrik dhe e ka dëmtuar KEK-un me 6 mijë e 243 euro.³⁷

³⁷ <http://kallxo.com/ne-gjyq-per-vjedhje-te-rrymes/29.04.2018>

4. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2012

Në Shkup sot janë regjistruar dy grabitje të rënda, njoftoi Ministria e Punëve të Brendshme.

Grabitja e parë ka ndodhur një person i armatosur rreth orëve të para të mëngjesit ka grabitur pompën e benzinës "Makpetrol" në bulevardin "Aradhat partizane" në Shkup. Siç bëhet e ditur nga policia, grabitësi me pistoletë ka arritur të marrë vetëm 8 mijë denarë.

Grabitja e dytë ka ndodhur sot rreth orës 13.00, kur është grabitur Stopanska Banka në Lisiçe të Re. Rrëmbyesi i armatosur ka arritur që nga punonjësit të marrë paratë, ndërsa akoma nuk është komunikuar shuma e parave. MPB në të dyja raste ka kumtuar se është vënë në ndjekje të grabitësve. /Telegrafi/³⁸

5. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2013

Vjedhjet fenonem shqetësues për qytetarët 08/06/2013 Maqedoni

08 Qershor – Fenomeni i plaçkitjeve dhe i grabitjeve, qofshin të lehta apo të rënda, është sfida më e re me të cilën po përballen në vazhdimësi vitet e fundit autoritetet dhe Ministria e Punëve të Brendshme.

Rastet e plaçkitjeve dhe të grabitjeve me forcë, janë në rritje shqetësuese, gjë që ka alarmuar institucionet kompetente të cilat nuk ia dalin gjithaq, megjithatë, të redukojnë numrin e këtyre veprave. Sipas të dhënave të Ministrisë së Punëve të Brendshme, vetëm në vitin 2012 janë regjistruar 3272 vepra penale të plaçkitjeve të rënda nëpër shtëpi dhe dyqane, që është, si një fakt për "ngushëllim", për 300 raste më pak se në vitin 2011. Edhe numri i grabitjeve (me forcë), nuk është i pakët, kur dihet natyra e kësaj veprë. Vitin e kaluar janë regjistruar 469 grabitje, që gjithashtu është për rreth 100 vepra më pak se në vitin 2011.

³⁸ <https://telegrafi.com/dy-grabitje-ne-shkup/>

Zëdhënësi i MPB-së, Ivo Kotevski, thekson se kryerësit më të shpeshtë të veprave penale të grabitjes dhe plaçkitjes, janë recidivistët që dëshirojnë të pasurohen “ad hoc” në mënyrë ilegale. Kotevski thotë se rastet e grabitjes janë më të lehta se ato të plaçkitjes, për t’u ndriçuar. “Sipas të gjithave procesverbaleve dhe të dhënave që disponojmë është evidente që është rritur efikasiteti i policisë gjatë dokumentimit dhe ndriçimit të këtyre veprave penale. Gjatë marrjes në pyetje të plaçkitësve dhe grabitësve, arsyet e kryerjes së këtyre veprave penale janë individuale dhe nga më të ndryshmet”, shprehet Kotevski.

Rikujtojmë se gjatë vitit të kaluar në Tetovë kishte 960 vjedhje, që l vjen nga tre vjedhje në ditë.

6. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2014

Banda e babagjyshave / Mbeten në burg katër “babagjyshat” e vjedhjes së argjendarive Agustin Sula rrëfen krimet në grup. Ilir Kupa, sot para Gjykatës. Një tjetër person i arrestuar paraditen e së shtunës i shtohet bandës së babagjyshave. Numri i personave të dyshuar si pjesëmarrës në grupin e strukturuar kriminal, ngritur me të vetmin qëllim për të sulmuar dhe grabitur argjendari të ndryshme brenda dhe jashtë kufijve të vendit, duket se është rritur. Prokuroria e Krimeve të Rënda lajmëroi mesditën e djeshme se paralelisht me seancën e caktimit të masave të sigurimit personal për të arrestuarit e katër ditëve më parë, Policia e Shtetit ndaloi paraditen e djeshme shtetasin Edmond Selala, dyshuar për përfshirje në grupin e strukturuar kriminal, drejtuar nga brenda ambienteve të burgut prej Ilir Kupës. Gjykata për Krime të Rënda vendosi dje të linte në burg katër të dyshuar se janë pjesë e një grupi të strukturuar kriminal, të përfshirë në vjedhje me armë, të njohur publikisht si “grupi i babagjyshave”. Ndërkohë, Gjykata pritet të shqyrtojë sot masat e sigurisë, të kërkuara nga Prokuroria për Krime të rënda për disa persona të tjerë, të cilët dyshohen si pjesëtarë të këtij grupi kriminal. Gjatë ditës së djeshme Gjykata la në burg shtetasit Agustin Sula, Julian (Enea) Qerrushi, Hajdar Sefa dhe Edmond Selala, ndaluar paraditen e djeshme, datë 20 dhjetor. Organi i Prokurorisë duket se nuk ka dashur të bashkojë në të njëjtin moment kreun e grupit kriminal, me të pandehurit e tjerë, të cilët, sipas të dhënave të para, kanë pranuar se

kanë qenë pjesë e grabitjeve me armë të disa argjendarive në vend. Ilir Kupa do të paraqitet sot para Krimeve të rënda. Ai mbahet në paraburgim që prej datës 24 janar të këtij viti, pas arrestimit si i dyshuar si një prej babagjyshave që morën pjesë në grabitjen e një argjendarie në “TEG”, në 25 dhjetor 2013.

Prokuroria për Krime të Rënda akuzon të pandehurit për veprat penale të “Vjedhjes me armë”, “Grupit të strukturuar kriminal” dhe “Kryerjes së veprave penale nga grupi i strukturuar kriminal”, parashikuar nga neni 140, 333/a dhe 334 të Kodit Penal. Policia e Shtetit i ka referuar Prokurorisë së Krimeve të Rënda gjithë dokumentacionin kundër të pandehurve. Në bazë të këtyre dokumenteve rezulton se në qytetin e Tiranës, Laçit, Fushë-Krujës, Kuçovës dhe Durrësit, gjatë periudhës janar-dhjetor 2013 dhe në vazhdim kanë ndodhur një sërë veprash penale të rënda në fushën e krimeve kundër pasurisë. Janë vjedhur me armë disa argjendari në këto qytete nga ku janë përvetësuar shuma të mëdha monetare dhe sasi të mëdha të sendeve të çmuara kryesisht flori. Prokuroria në bashkëpunim me Policinë e Shtetit gjatë hetimeve kanë konstatuar se në të gjitha vjedhjet e argjendarive, ka element të përbashkët vjedhjes.

Prokuroria ka arritur që të bind disa prej të pandehurve me qëllim zbërthimin e skemës së grabitjeve. Kështu behet e ditur se akuza arriti të grumbullojë të dhëna rreth krimeve si pasojë bashkëpunimit me të pandehurin Agustin Sula. Ky i fundit i ka rrëfyer hetuesve se në krye të grupit ka qenë prej një viti, që nga momenti i arratisjes nga burgu i Trikallasë në Greqi, shtetasi Ilir Kupa. Ky i fundit i jepte direktivat nga burgu, ndërsa të ardhurat më pas shpërndareshin në grup. Mjetet e përdorura për grabitje në të gjitha rastet ishin të vjedhura. Këto mjete sipas të dhënëve nga vet të pandehurit vidheshin në zonën e Milotit gjatë momentit që drejtuesit kishin ndaluar për të pushuar dhe çelësat ndodheshin në mjet.

Më pas mjetin e fshihnin duke i ndërruar targat në disa raste dhe në disa të tjera kanë përdorur po targat origjinale. Të pandehurit sipas akuzës kopjonin targat e një mjeti tjetër të ngjashëm me atë të vjedhur. Ndërkohë pas grabitjes, mjetet digjeshin dhe më pas ata largoheshin me mjete të tjera.

Të pandehurit kanë dhënë detaje lidhur me mekanizmin e përdorur gjatë vjedhjes i dhe rolet kryesore. Çdo pjesëtar i grupit kishte rol të caktuar, i cili i jepej nga

kreu i grupit Ilir Kupa. Pjesëtarët e grupit kriminal të babagjyshave kishin arritur të gjenin edhe skemën se si të realizonin grabitjen në momentin kur mbërrinin tek argjendaria. Njëri prej autorëve qëndronte tek dera si roje nëse do të vinte policia. Ky person sipas të dhënave të vetë të pandehurve duhet të ishte i gjatë dhe gjithmonë me automatik në dorë. Ndërsa maskat, dorezat dhe veshjet kanë mbishkrimin “policia”. Autorët ndajnë edhe rolet gjatë realizimit të vjedhjes. Dikush duhet të vjedhë mjetin që do të përdoret për t’u larguar nga vendi i ngjarjes, dikush do të gjejë armët dhe veshjet apo do të kryejë vjedhjen. Të gjithë personat që do të realizonin vjedhjen duhet të kishin karakteristika të përbashkëta, ndërkohë që objektet të cilat ishin në shënjestër të grupit, ishin argjendari.

Sipas informacionit të nxjerrë nga letërporosia e autoriteteve gjyqësore të Republikës së Maqedonisë bëhet me dije se atje po kryhen hetime lidhur me veprat penale të grabitjes së dy argjendarive, ndodhur në datën 30.4.2014 në Strugë dhe në datën 29.7.2014 në Dibër, në të cilat dyshohen se kanë marrë pjesë shtetasit shqiptarë M. E., Agustin Sula dhe të pandehurit e tjerë. Sipas kësaj prokurorie këta shtetas veprojnë si një grup kriminal i organizuar për kryerjen e veprave penale të grabitje në Shqipëri, Maqedoni dhe Kosovë.

Pra personat që dyshohet se kanë kryer veprat penale në Shqipëri dyshohet se kanë marrë pjesë dhe në kryerjen e vjedhjeve në territorin e Maqedonisë.

Nga hetimi ka rezultuar se më datën 16.12.2014 rreth orës 16:00 në vendin e quajtur Liqeni i thatë tek një lokal bar, nga njësia operationale është konstatuar një automjet i cili drejtohej nga shtetasi nën hetim Agustin Sula, person ky në kërkim për veprën penale të vjedhjes me armë dhe i dënuar me 23 vjet burgim. Ky person ishte në drejtimin e makinës dhe në shoqërimin e tre personave të tjerë. Sa kanë hyrë në ambientet e lokalit, ka ndërhyrë forcat e njësisë operationale duke bërë arrestimin e tij në flagrancë dhe shoqërimin në polici të shtetasve që shoqëroheshin me të. Në momentin e arrestimit gjatë kontrollit personal shtetasi Agustin Sula mbante me vete në brez armën pistoletë “TT”. Menjëherë u ushtruar kontroll në banesën e shtetasit Agustin Sula, banesë kjo e marrë nga ana e tij me qira. Në të u gjetën një pistoletë “Zastava” kal 6.35 mm, një sasi e vogël lëndë narkotike kanabis sativa. Nga hetimi i mëtejshëm

rezultoi se shtetasi Agustin Sula është në kërkim për një grabitje të bërë në qytetin e Durrësit dhe së është dënuar me 23 vjet, burg . Pasi është shpallur në kërkim është larguar jashtë shtetit në Greqi duke kaluar në rrugë ilegale, në këtë shtet ka qëndruar një farë kohe dhe ka bashkëjetuar me një shtetase greke. Gjatë kohës që ndodhej në Greqi është njohur me shtetasin në hetim Ilir Kupa. Kur është kthyer në Shqipëri ka bërë ndërrimin e emrit dhe duke lëvizur me identitet të rremë. Në vitin 2013 janë takuar me shtetasin Ilir Kupa dhe shtetasin Enea Qerushin dhe Hajdar Sefën dhe disa të tjerë. Në bashkëpunim me njëri-tjetrin kanë kryer vjedhje argjendarish me armë. Nga hetimet ka rezultuar se ku grup i strukturuar kriminal, krahas vjedhjeve në Shqipëri ka kryer dhe dy vjedhje me armë në Maqedoni, konkretisht në Strugë në muajin prill 2014 dhe në Dibër të Madhe në korrik 2014, ku gjatë vjedhjes kanë shkëmbyer zjarr dhe është vrarë njëri nga bashkëpunëtorët në kryerjen e kësaj vjedhje shtetasi M. E. Në vjedhjen e realizuar në Strugë kanë marrë pjesë shtetasit nën hetim M. E., Agustin Sula dhe shtetas të tjerë. Është kryer arrestimi në flagrancë i shtetasit Agustin Sula si dhe ndalimi i shtetasve Hajdar Sefa dhe Julian (Enea) Qerrushi të cilëve u janë sekuestruar katër celularë, automjeti me të cilin lëvizte dhe një sasi lekësh që kishte me vete dhe disa bizhu personale floriri.³⁹

³⁹<http://ëëë.standard.al/2014/12/21/banda-e-babagjyshave-mbeten-ne-burg-kater-babagjyshat-e-vjedhjes-se-argjendarive/29.04.2018>

7. Vjedhjet me forcë në RM në vitin 2015

Në vitin 2015 sikurse edhe vitet tjera në RM janë kryer shumë vjedhje me forcë nga ana e personave të pandërgjegjshëm të cilët kanë zgjedhur këtë metodë ose mënyrë që të përfitojne nga ana material. Ne do të paraqesim disa raste të cilat do ti elaborojmë në vazhdimësi.

Portali telegrafi raporton se në një banes ne Shkup në rrugën "Peter Acev" janë stolli ari, telefona celular dhe orë dore për meshkuj me vlerë prej 70.000 denarë . Sipas policisë vjedhjen e ka kryer një i panjohur deri më tani dhe ka hyrë me forcë në apartament, në pronësi të D.C (32) vjeç. Janë marë të gjitha masat për zbardhjen e rastit.⁴⁰

Gjithashtu vjedhje me dhunë është lajmëruar ne Kryqin e Kuq në Shkup raporton portal Kurir.mk se me dat 5 deri ne 10 maj të vitit 2015 janë kryer disa vjedhje në këtë institucion humanitar, ku prej aty grabitësit kanë vjedhur 121.000 denar dhe 320 euro dhe nje resiver dhe e kanë lëshuar vendin e ngjarjes, informojnë nga policia. Nga të njejtit thuhet se po punojnë për ndriqimin e rastit.⁴¹

⁴⁰<https://telegrafi.com/vjedhje-ne-shkup/>

⁴¹<https://kurir.mk/makedonija/hronika/krazba-vo-crven-krst-vo-skopje/>

PËRFUNDIMET DHE REKOMANDIMET

Vjedhjet e rënda do të vazhdojnë të jenë veprat penale më të përfaqësuara krahasuar me veprat tjera penale në RM. Nuk priten ndryshime më serioze në këtë drejtim, me atë që ka tendenca që grupet kriminale të veprojnë në rajone të ndryshme të shtetit por edhe jashtë shtetit duke shfrytëzuar regjimin pa viza. Vetëdija e ngritur te qytetarët për sigurinë e shtëpive dhe banesave të tyre ndikon në invencionin e kryesve të vjedhjeve me forcë, me çrast mënyra e e hyrjes nëpër shtëpi dhe banesa përmes ballkoneve dhe dritareve është karakteristike për tërë shtetin posaçërsisht gjatë kohës kur banuesit nuk gjenden në shtëpi. Interesi më i madh i kryesve të këtyre veprave penale janë paratë, stollitë e arit që më pas shiten në “tregun e zi”, por edhe mallra teknikë, si: televizorë, kompjuterë, telefona celularë, por kohëve të fundit evidentohen edhe raste të vjedhjes së armëve të zjarrit gjatë vjedhjeve me forcë në shtëpi dhe banesa.

Sipas të dhënave nga EUROPOLI të v. 2015 në RM vjedhjet me forcë në kontinuitet zvogëlohen gjatë viteve 2012-2013 me çrast zvogëlohen edhe vjedhjet në banka gjatë transportit të parave.

Në periudhën e viteve 2013-2015 janë regjistruar 1051 vjedhje me forcë në RM, me atë që në dy vitet e fundit vërehet trendi i rënies së tyre, kurse numri më i madh i tyre janë regjistruar në Qytetin e Shkupit.

Gjetjet e këtij punimi do të shërbejnë për avancimin dhe trajtimin e saktë institucional policor të kësaj dukurie negative kriminale duke u munduar që në të ardhmen gjithnjë e më tepër të zvogëlohet kriminaliteti kundër pasurisë. Mirëpo, për të arritur këtë rezultate kërkohet bashkëpunimi më i mirëfilltë i të gjitha organeve, strukturave mbrojtëse dhe shfrytëzimi i masave më adekuate për të luftuar këtë dukuri negative, ku rënia e krimit do sjellë më tepër siguri dhe besim tek qytetarët që të mund të avancohet më tepër edhe siguria e pasurisë së tyre.

Gjatë këtij punimi të tezës së masterit është arritur të sqarohen së paku vjedhjet që janë bërë në Republikën e Maqedonise gjatë viteve 2010 deri 2015. Konsideroj se, policia dhe shteti duhet të japin maksimumin në gjetjen e kryesve kryesor që kryejnë këto vepra penale.

Ligjvënësi duhet të merr një nismë që përmes diskutimit publik të miratohet një ligj i veçantë për risocializimin e mirëfilltë për këtë kategori personash sepse pjesa e konsiderueshme e tyre e përsërisin këtë krim pas dënimit.

Gjithashtu edhe organizatat qeveritare duhet të punojnë më shumë në lidhje me këtë drejtim sepse besoj që ata mund të ndikojnë më shumë rreth kësaj çështjeje dhe të vetëdijësojnë qytetarët.

Shumica e grabitësve përdorin surprizën si një faktor, i cili përjashton mbrojtjen e viktimës, ose ngurrimin e tij për të reaguar. Në raste të shpeshta, grabitësit kryejnë maskimin e tyre në mënyrë që të mos njihen.

Për parandalimin më të madhe të këtyre krimeve është e rëndësishme përveç organizimit, edhe përgatitja dhe urgjenca në veprimet e punonjësve të policisë, shumë i rëndësishëm është edhe roli i viktimës dhe sjellja e saj.

Në këtë drejtim konsideroj se është e nevojshme për të punuar në arsim, këshillimi nga punonjësit e policisë në bankat, zyrat postare, stacionet e benzinës, bizhuterive, zyrat e këmbimit, kompanitë e taksive, si edhe personat që hyjnë në kategorinë e viktimave të mundshme të sulmeve grabitqare.

Është e nevojshme poashtu edhe të shtohet patrullimi policor në vende të caktuara që janë objektiva të mundshme për kryesit e sulmeve ndaj pasurisë si dhe forcimi i sigurisë private të pronës.

Disa rekomandime që mund të ndihmojnë që një person të mos jetë objekt i një sulmi penal:

-kur dikush tërheq paratë kryesisht gjatë natës nga një ATM, ajo mund të bëjë që vendi është ndriçuar si duhet duke ndjekur lëvizjen e të tjerëve;

-në qoftë se ka rrezik sulmi me qëllim krimi të vjedhjes prioritet duhet dhënë vetëmbrojtjes si dhe preferohet lëvizja në pjesët e ndritura të rrugës;

-shmangien e rrugëve të zymta, parqeve dhe parkimeve të makinave;

-shmangien e bartjes së sasive të mëdha të parave dhe sendeve të tjera me vlerë;

-të mos pranohen në shtëpi si dhe në automjet persona të panjohur;

-trajnimi i të punësuarve në zyrat e postës, zyrat e këmbimit, bankat, restorante, stacionet e gazit, bizhuteritë dhe ndërtesat e ndryshme për të vepruar në raste të sulmeve grabitqare.

BIBLIOGRAFIA

TEKSTE UNIVERSITARE, PUBLIKIME, STRATEGJI, PLANE DHE RAPORTE

- Арнаудовски,Ль. (2007), „Криминологија“, Скопје: 2 Август С-Штип.
- Begeja, Skender Kriminalistika Tiranë BOTIMI III 1999
- Oto FENIHEL, Psihoanalitička teorija neuroza, "Medicinska Knjiga", Beograd-Zagreb,1961.
- Sahiti, Dr. Ejup; Zejneli, Dr. Ismail, E drejta e procedurës penale e Republikës së Maqedonisë, Tetovë, 2007
- Sahiti, Dr. Ejup, Argumentimi në procedurën penale, Prishtinë, 2006
- Zejneli, Dr. Sc. Ismail, E drejta penale – pjesa e posaçme, Tetovë, 2007
- Halili, Dr. Ragip, Kriminologjia, Prishtinë, 2008
- Halili, Dr. Ragip, Penologjia – shkenca mbi ekzekutimin e sanksioneve penale, Prishtinë, 2002
- Latifi, Dr. Vesel, Kriminalistika – Zbulimi dhe të provuarit e krimit, Prishtinë, 2011
- Herring, Jonathan, E drejta penale – Teori, kazuse dhe materiale, Tiranë, 2013
- Kambovski, Dr. Vllado, E drejta penale – Pjesa e përgjithshme, Shkup, 2010
- Камбовски Владо,Кривичен законик интегрален текст: предговор, кратки објаснувања и регистар на поими, Скопје, 2008
- Камбовски Владо, Казнено право- посебен дел, Скопје, 2011
- Sulejmanov, Dr. Zoran, E drejta penale – pjesa e përgjithshme, Skopje, 2005
- Petroviq, Dr. Borisllav, E drejta penale, Sarajevë-Prishtinë, 2006
- Osmani, Dr. Afrim, Kodi penal i Republikës së Maqedonisë – Tekst integral, i përpunuar në gjuhën shqipe me udhëzime dhe sqarime, treguesi alfabetik, Shkup, 2015
- Иѓњатовиќ, Ѓ, (1998) „Криминологија“, Београд: Номос.
- Кајзер, Гинтер (1996), „Криминологија“, Скопје: Александрија.
- Konstantinović, Vilić, S. iNikolić, Ristanović, V., (1998) „Kriminologija“, StudentskikulturnicentarNiš, Niš: Omega.

- Stankov, B., (2005) "Criminology: Theoretical Background", Varna Free University.
- Stephen Broën, Gilbert Geis, Fin-Aage Esbensen, Criminology: Explaining Crime and Its Context (Edition 7), Anderson Publishing Company OH, 2010.
- Vasilika Hysi, Kriminologjia, Tiranë, 2010.
- Horst Entorf, Hanes Spengler, Crime in Europe: Causes and Consequences, Springer, 1st Edition, 2010.
- Stephen Jones, Criminology, Third Edition, Oxford University Press, 2006.
- Suzette Cate (Editor), Criminological Theories, (Bridging the Past to the Future), Saga publications, 2002.
- Тупанчески Никола, Економско казнено право, Скопје 2015.
- РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ, БИРО ЗА ЈАВНА БЕЗБЕДНОСТ, Бр. 22.4-875, 08.03.2016, С к о п ј е, ПРОЦЕНКА НА ЗАКАНИ ОД СЕРИОЗЕН И ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ.
- Државен Завод за Статистика, Македонија, Годишни извештаи.
- UNODC. 2014. The Illicit Drug Trade through South-Eastern Europe. Vienna.
- Eurostat. 2015. EU trends in statistics on police-recorded crime and the criminal justice system, 2008 - 2013. EU trends in statistics on police-recorded crime and the criminal justice system, 2008 - 2013. [Мрежен] 08 November 2015.

BURIME JURIDIKE

- Kushtetuta e Republikës së Maqedonisë
- Kodi Penal i Republikës së Maqedonisë me ndryshimet dhe plotësimet
- Ligji për procedurën penalei Republikës së Maqedonisë me ndryshimet dhe plotësimet
- Ligji për ekzekutimin e sanksioneve penale

BURIME NGA INTERNETI

<https://telegrafi.com/vjedhje-ne-shkup/>

<https://kurir.mk/makedonija/hronika/krazba-vo-crven-krst-vo-skopje/>

<https://ëëë.pravdiko.mk/ëp-content/uploads/2015/05/Nasilstvo.pdf>

<https://aab-edu.net/uploads/docs/librat/METODIKA-%20Nexhad%20Korajlic.pdf>

<https://aab-edu.net/uploads/docs/librat/METODIKA-%20Nexhad%20Korajlic.pdf>

<http://meta.mk/sq/vjedhja-e-rreth-3-milione-eurove-ne-tutunska-banka-me-e-madhja-ne-historine-e-magedonise/>

<http://kallxo.com/ne-gjyq-per-vjedhje-te-rrymes/29.04.2018>

<http://ëëë.standard.al/2014/12/21/banda-e-babagjyshave-mbeten-ne-burg-kater-babagjyshat-e-vjedhjes-se-argjendarive/29.04.2018>